

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dispvatio XXV. De ordine caritatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

moris inimici remissioris quidem, sed longè difficilioris, ideoque tanto magis Deum appetitantis. Confirmatur, quia in prioribus actibus maior intensio non provenit vilo modo ex amore maiore etiam intensiùe erga Deum secundum se consideratum; sed ex maiore affectu erga rem quam propter Deum amamus. Ex quo perfectio actus longè minùs crescit, quàm ex perfectione amoris quatenus respicit practicè Deum.

159
Actus habet melius obiectum non est semper melior.

Luc. 12.

Ad primum argumentum positum n. 135, nego maiorem etiam loquendo de obiecto formali, præferim quando agimus de amore, quo vna res amatur siue eligitur propter aliam, in quo obiectum formale immediatum rei electe est ipsius utilitas ad consequendâ rem propter se amaram. Maior enim in hoc sensu esse falsam patet ex Lucæ 12. v. 42. vbi vidua pauper, mittens duo minuta in gazophylacium dicitur plus dedisse, siue actum meliorem fecisse eis qui multo plus pecuniæ dederant; cum tamen horum datio haberet obiectum etiam formale immediatum melius: nam quo pretium rei data ad promouendum Dei cultum est maius, eo illa res data est magis promotiua cultus Dei; & consequenter est obiectum formaliter melius vt eligatur ad promouendum cultum Dei. Et ratio est, quia, vt iam dixi, perfectio actus interni præcipuè spectatur ex maiore appetitione rei, quæ propter se amatur: vidua autem illa cum ad promotionem cultus Dei faceret rem sibi difficilior, hunc præ aliis magis appetiatur. Et similiter qui propter Deum bene facit suo inimico, quod difficile est, in hoc actu magis Deum appetiatur, quàm is qui propter Deum bene facit amico, quod ipsi facile est. His adde, amicum non semper esse obiectum melius, vt dixi n. 146. & consequenter maiorem illius argumenti non esse generatim veram.

160

Ad secundum, Respondeo id solum probare nos intensiùs & appetitiuè magis amare amicum secundum se spectatum, quàm inimicum: non autem nos amando amicum hoc ipso appetitiuè amare perfectiùs ipsum Deum; ex quo tamen præcipuè meritum actus spectan-

dum est: vt satis patet ex iam dictis.

Ad tertium, nego maiorem eiusque probationem: ex ea enim sequeretur, eum qui die festo audit Sacrum plus mereri eo qui vouet castitatem aut ingressum Religionis, quia ille facit actum magis debitum. Quamuis enim, omit- tens Sacrum, quando ad id tenetur, magis peccet, & magis sit difformis voluntati Dei, quàm is qui illa sponte non vouet, quia hic nullo modo peccat, nec est difformis voluntati Dei præsertim præcipienti; tamen supradicta vouens hoc actu magis se subicit & conformat voluntati Dei, quàm is qui die festo audit Sacrum. Nam ille ex vi illius affectus esset paratissimus audire Sacrum, si occurreret præceptum; hic verò ex vi illius voluntatis, qua statuit audire Sacrum, nullo modo est paratus vouere castitatem aut ingressum Religionis. Ex quo etiam patet responsio ad quartum, neganda enim est consequentia.

161
Actus magis debitus non semper est melior.

Omissio actus minus boni est peior omissione actus melioris, si ille sit magis debitus.

162

Ad quintum, nego maiorem. Nam etsi longè magis obligemur amare parentes; tamen diligere inimicum propter Deum est perfectius: quia virtute quodammodo continet dilectionem parentum: nam vi sua constituit diligentem paratum multò magis diligere parentes, quando occurrit occasio: cum contra diligens parentes propter Deum, non sit ex vi illius actus efficaciter paratus diligere inimicos. Et ob hanc causam Christus Matth. 5. ait: Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habetis: nonne & publicani hoc faciunt? vbi ostendit, amorem parentum & amicorum ex se esse imperfectum, & posse etiam reperiri in peccatoribus: quod verum est etiam quando amamus eos propter Deum, quia potest hoc fieri, etsi non amemus Deum super omnia; nam fieri potest, vt quis propter Deum velit amare amicos, & nullo modo velit amare inimicos. Cum contra fieri nequeat, vt quis amet inimicos propter Deum, & non sit paratus propter eum amare amicos; ideoque Christus ibi docet, hunc amorem solum esse filiorum Dei, siue amanti- um Deum super omnia.

Matth. 5.

Amare inimicos propter Deum solum est filiorum: amare ita amicos etiam iniusti possunt.

DISPUTATIO XXV.

De ordine caritatis.

D V B I V M I.

Quaratione teneamur Deum summè siue super alia omnia diligere?

D. Thom.

Ostquam D. Thom. q. 25. explicuisset quæ obiecta debeamus per caritatem diligere; deinde qu. 26. disputat quo ordine debeamus vnum quodque diligere. Constitit autem hic ordo in eo, quòd Deum, propter quem cetera diligenda sunt, diligamus super omnia, & inter reliqua ea diligamus magis siue præ aliis, quæ cum Deo aut nobiscum maiorem coniunctionem habent, aut ad quorum dilectionem maiorem aliunde obligationem habemus. Quæ sequentibus dubiis sigillatim explicanda sunt.

Quis ordo in charitate seruandus.

Coninck de act. supernat.

Statim constat, Deum summè siue super omnia diligendum esse. Hoc enim non solum naturalis ratio (quæ docet summum bonum, à quo omnia alia bona originem habent & pendent, summè esse diligendum) sed etiam Scripturæ clarissimè docent. Quia Deuter. 6. iubemur diligere Deum ex tota anima, ex toto corde, & ex tota fortitudine; quod mandatum

Deut. 6.

T t 2 Matth.

Matth. 22.

Matth. 10.

Lucæ 14.

Matth. 22. dicitur primum & maximū, id est primò & maximè nos obligans. Vnde etiā Matth. 10. v. 37. & sequentibus, iubemur Deum diligere supra patrem & matrem, atque adeò supra nos ipsos; ita vt Christus Lucæ 14. v. 26. dicat: *Si quis vult venire ad me, & non odit patrem suum & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam* (hæc scilicet omnia quando opus est pro Deo deserendo) *non potest meus esse discipulus.* Vbi expressè dicitur, vt simus discipuli Christi nos debere cum diligere supra ea omnia, quæ hic habemus carissima. Solum igitur est quæstio qua ratione teneamur Deum præ aliis omnibus diligere? Eademque est difficultas in aliis, quorum vnum præ alio teneamur diligere.

2.
Amor vnius potest tripliciter esse maior altero.

Pro huius explicatione communiter Doctores notant nos tripliciter posse vnam rem præ alia amare. Primò, obiectiue oprando ei maius bonum, quàm aliis: & constat hac ratione nos teneri Deum supra alia omnia diligere, quia cum ei soli possit competere beatitudo omnī ex parte infinita, hanc ei soli possumus serio optare; & sicut non possumus velle esse plures deos, ita nec possumus velle alios esse æquales Deo in potestate, maiestate ac beatitate. Secundò, intensiue, scilicet maiore feruore vnum præ alio diligendo. Tertiò, appetitiue, vnum alteri præferendo, quem modum diligendi Scotus in 3. d. 27. §. De primo dico. vocat extensiuè maiorem, quia nimirum ad plura bona extenditur; nam ei quem appetitiue magis amamus plura bona volumus. Addit tamen Deū per eiusmodi amorem supra alia omnia appetitari. Et hos duos modos multi ex veteribus confundunt, & vtrumque vocant intensiue maiorem, vt patet ex D. Thom. supra art. 7. vbi docet nobis magis coniunctos intensiue magis esse diligendos; quod intelligendum est de dilectione maiore appetitiue, vt ex dicendis patebit. Quod ad rem tamen attinet, ipse hos duos amores satis distinguit in 4. d. 17. q. 2. art. 3. ad 4. vbi docet, hominem etiam bene erga Deum dispositū quandoque vehementius horrere peccatam quàm culpam (quod prouenit ex amore magis intenso sui ipsius) & tamen malle pati peccatam quàm admittere culpam: quod indicat amorem Dei appetitiue maiorem. Addunt alij Quartum modum quo vnum fortius siue firmius, quàm aliud diligo. Sed in eo explicatio non satis eum distinguit à tertio modo. Est igitur hic difficultas, vtro ex his duobus posterioribus modis teneamur Deum diligere super omnia: & in quo formalis ratio huius amoris consistat.

3.
Adrianus.

Prima sententia docet, nos debere Deum diligere summè intensiue, siue tam intensè quàm possumus. Ita videtur sentire Adrianus in 4. q. 2. de penitentia, & quod lib. 5. a. 3. vbi ad remissionem peccati saltem extra Sacramentum videtur requirere, vt de eo doleamus propter Deum tam intensè quàm possumus: eadem autem est ratio actus caritatis. Nec refert quòd ibidem ad 3. dicat minimam contritionem ad remissionem peccati sufficere: quia addit, non tamen sufficere minimū motum displicentiæ, quia hic potest esse tam exiguus, quòd non me-

reatur caritate informari: loquitur autem de magnitudine intensiua, vt patet ex argumento cui responderi. Eadem sententia fauet Scotus supra, nam ait nos Deum debere diligere & extensiuè siue appetitiue, & intensiue super omnia. Videtur autem id sentire Primò, quia aliis non amamus Deū ex tota virtute, nisi amemus eum tam intensè quàm possumus. Secundò, quia non videmur posse aliquid amare appetitiue magis, nisi etiam id amemus intensiue magis. Sed has rationes satis refutauit supra priorum quidem disp. 24. dub. 2. nu. 33. vbi ostendi, secundum modum loquendi Scripturæ amare Deum ex tota virtute, & ex toto corde, siue ex toto animo, omnino idè esse, & tunc fieri quando ita eum amamus, vt simus parati pro eo alia omnia deserere. Secundam verò refutauit disp. 23. n. 16. vbi aperte ostendi, dictos modos amandi posse inter se separari.

Hæc igitur sententia non videtur probabilis. Primò, quia, vt iam ostendi, nullo nititur fundamento. Secundò, quia vel vult ad verū actum caritatis requiri vt amemus Deum tam intensè, quàm à nobis hic vlla ratione amari potest: vel vt amemus eum tam intensè quàm absolute possumus eum amare hic & nunc, siue spectatis auxiliis quæ de facto habemus. Prius dici nequit, quia valde probabile est, nullum hic posse elici actum caritatis tam intensum, quin cum Dei singulari auxilio possit hic dari intensior: & saltem excepto Christo certum est nullum hominem tam intensè Deum amare, quin ab alio homine posset amari intensius: aliàs sequeretur, talem amare Deum tam intensè, quàm Christus eum amaui. quod aperte est falsum. Quare si illa sententia in hoc sensu esset vera, sequeretur, nullum purum viatorem hic amasse Deum super omnia. Secundum etiam dici nequit; quia sequeretur, eum qui haberet hic & nunc solū auxiliā sufficienti ad amandum Deum intensè vt duo, ita eum propter se amādo elicere actū veræ caritatis; & eum qui Deum ita amaret intensè vt 100. si haberet sufficientia auxilia ad amandum eum vt 101. non habere verum actum caritatis. quod per se absurdū est.

Secunda sententia docet, ad actum veræ caritatis requiri vt amemus Deū intensius, quàm rem vllam aliam amemus; siue ita vt nihil amemus tam intensè quàm Deum. Ita agens de contritione docet Petrus Soto lect. 14. de penit. in Pet. Soto. sine, & lect. 15. §. Ceterum. vbi tamen suam sententiam ita explicat, vt eam planè destruat.

Sed nec hæc sententia videtur probabilis; nam inde sequeretur Primò, Petrum amantē Deum propter se vt vnum, & ita dolentem de peccatis, quia Deo displicent; si interim de nulla alia re cogitaret, habiturum actum veræ caritatis & iustificandū: Iohannem verò ita amantē Deum & dolentem de peccatis vt 100. si simul tam intensè doleret de damnatione sui patris, quem moraliter certò sciret mortuum esse in peccato mortali, nec habiturum actum veræ caritatis, nec iustificandum. quòd apparet aperte absurdum: cum Iohannes ita dolendo de damnatione patris etiam laudabiliter agat. Sed hæc clarius ex dicendis patebunt.

Tertiò,

Tertiò, quidam putant, amorem Dei super omnia in hoc præcisè cõsistere, vt velimus Deo bonum, aut de eius bono gaudeamus præcisè quia ei bonum est. nec aliud requiri, opus esse vt quis secum statuatur potius quidvis pati quàm peccare mortaliter, siue potius alia omnia deserere quàm Deum: quamuis hoc dicant esse bonum, & signum veri amoris. Illud autè super omnia, quod denotat quandam comparatione, aiunt non debere referri ad quæcumque alia bona quæ diligimus, sed solum ad ea quæ diuina voluntati contraria sunt, vt sine peccato mortali fieri nequeant. Adhucque secundum ex priore sequi, siue volentem Deo bonũ præcisè quia ipsi bonum est, non posse simul habere affectum erga aliquid peccatum mortale, quia amor amicitie ita fertur in amatum, vt grauem eius offensam secum non pariat.

Sed hæc etiam sententia patitur difficultatè. Primò, quia inde sequitur, nos quemuis amicũ amare super omnia, quoties voluitis ei bonum qua ei bonum est, siue ex amore beneuolentiæ erga eum. Quod patet esse falsum, quia possum alicui etiã ex vero amore amicitie velle aliquid bonũ, & tamen simul magis amare vitã parentis aut meam quàm illius, statuendo in necessitate meam & parentis vitam præponere vitæ illius.

Secundò, quia secundum eam omnes & singulos etiam licitè possemus simpliciter super omnia amare; quia licitè amamus eos amore amicitie, atque etiam super omnia quæ honestæ eorum amicitie aduersantur: illud autem est absurdum: ergo & id vnde sequitur.

Nota Primò, ex dictis disp. 23. n. 15. & disp. 14. dub. 8. nos amare vnũ magis appetitiuè quàm aliud, nihil esse aliud quàm nos illud actu ipso voluntatis pluris facere, ita scilicet vt ex vi illius amoris ita affecti situs, vt quando occurreret necessitas mallems perdere secundum quàm prius: sicut enim intellectus tunc vnũ præ alio appetiatur quando illud indicat esse melius, & præ hoc eligendum; ita voluntas suo modo id magis appetiatur, quod præ altero eligit, & saluum esse vult.

Ex quo patet duplex notabilis valdè differentia inter amorem intensiũ maiorẽ, & amorem appetitiuũ maiorem. Prior, quòd hic dicat necessariò aliquam comparationem inter duo ex quibus vnũ tanquam carius alteri præfertur: secũs est in priore amore. Nam vt amem Petrũ intensiũ quàm Paulum, non est opus vt faciam vllam inter hos comparationem; aut vt vnũ alteri præponã, sed sufficit quòd absolute amem Petrum intensè vt sex, & Paulũ solum vt quinque, nullo modo eos aliter inter se conferendo, aut illam huic præponendo. Imò fieri potest vt eum quem minũs intensè amo, actu alteri præponam amando eum magis appetitiuè: vt ostendi disp. 23. n. 16.

Secunda differentia est, quòd eum, quem appetitiuè minũs amo, in actu exercito ostendo me minoris facere quàm alterum: sicut cum oblati mihi duabus rebus vt alteram eligam, hoc ipso quo vnã eligo, ostendo me alteram minoris facere: secũs est in amore intensiũ minore; nam, vt ostendi supra, possum eum quem

Comick de act. supernat.

pluris facio minũs intensè amare. vnde vterius sequitur, me sine villo Dei contemptu aut vilipensione posse aliquem hominem intensiũ amare quàm ipsum Deum; sine ipso tamen contemptu nequeo aliquè amare magis appetitiuè.

Nota Secundò, me amando Deum appetitiuè super omnia posse tripliciter hanc comparationem facere ad omnes creaturas. Primò, explicitè & sigillatim eum præferendo rebus mihi carissimis, v. c. expressè proponendo parentes, ac omnia bona, & famam, & vitam, si necesse sit, perdere, ac grauissima tormeta sustinere potius quàm vnquam mortaliter peccare. Secundò, explicitè Deum præponendo rebus omnibus in genere & confusè conceptis, v. c. proponendo potius omnia deserere quàm Deum mortaliter offendere, nihil tamen in particulari cogitando. Tertiò, omnino implicitè concipiendo serium propositũ Deo in omnibus semper placendi, aut omnia peccata mortalia vitandi, aut hæc generatim omnia detestando, præcisè quia ei displicent, aut etiam simpliciter Deum propter se amando eo beneuolentiæ affectu, ex quo statim sequeretur tale propositum si de eo elicendo cogitarem.

CONCLUSIO I. Tenemur diligere Deum super omnia obiectiue & appetitiuè. Est communis Doctorũ, & omnino certa. Prior pars patet ex dictis n. 2. Secunda patet etiam ex dictis n. 8. 9. & 10. vbi ostendi, me necessariò eum pluris facere quem appetitiuè magis amo, & eum minoris facio quem appetitiuè minũs amo, & consequenter æqualiter eos æstimo, quos æqualiter appetitiuè amo: atqui impium est aliquè pluris aut etiam æqualiter æstimare, atq; ipsum Deum, siue hunc non pluris facere quàm res creatas: ergo teneor Deum appetitiuè amare super omnia.

Vbi Nota, ad peccandum contra hoc præceptum nihil referre siue aliquid amemus amore amicitie, an verò amore concupiscentiæ supra Deum: nam qui amat pecunias supra Deum, amat solum amore concupiscentiæ, & tamen peccat contra hoc præceptum.

CONCLUSIO II. Tenemur Deum amare appetitiuè non solum super omnia, quæ exis voluntati siue amicitie aduersantur, sed simpliciter super omnia ab eo distincta. Hęc paucis exceptis videretur etiam cõmunis & omnino certa, & clarè sequitur ex dictis n. 7. & 12. Quia scilicet aliàs possemus aliquè æqualiter cum Deo appetitiuè amare, & consequenter tanti facere ac ipsum Deum, quod apertè absurdum est. Hoc autem aliàs secuturum probatur, quia si non tenemur Deũ amare appetitiuè super omnes omnino res, nihil prohibet quo minũs potero rem aliquam æquè ac ipsum appetitiuè amare. Sicut quia non teneor Deum intensiũ amare super omnia, licitè aliqua amo tam intensè quàm Deum, vt infra ostendam.

Ex quibus patet actum veræ caritatis necessariò ferri in Deum cum vera comparatione saltem implicita ad res à Deo distinctas; ita vt Deus in amore & æstimatione his omnibus præponatur, iuxta aliquem ex modis explicatis n. 11.

CONCLUSIO III. Nullo iure iubemur Deum amare

Sine Dei contemptu aliq amo intensiũ; non tamè appetitiuè magis.

11
Possum tripliciter Deũ amare appetitiuè supra creaturas.

12
Qua ratione Deus sit necessariò summè æmandus.

13
Hoc præceptum videretur etiam cõmunis & omnino certa, & clarè sequitur ex dictis n. 7. & 12.

Actus caritatis inuoluit aliquam comparationem Dei ad creaturas.

14
Te 3 amare

6
7
Nos aliquem amare amore amicitie, & amare eũ super omnia non sunt idè.

8
Quid sit aliquem appetitiuè super omnia amare.

9
Duplex differentia inter appetitiuè intensiũ & intensiũ amoris.

10

Valentia.
Medina.
Vega.
Soto.
Henriques.
Suarez.
Valquez.
Turrian.
Lorca.
Malderus.

amare supra omnia intensiue. Ita Valentia 2.2. disp. 3. q. 4. punct. 1. Medina Cod. de poenitent. tract. 1. q. 5. Vega l. 17. in Trid. c. 24. Soto in 4. d. 17. q. 2. a. 4. Henriquez l. 4. de Sacram. c. 27. n. 2. Suarez to. 4. disp. 4. sect. 4. n. 4. & 9. Valqu. r. 2. disp. 19. 4. c. 3. Turri. 2. 2. disp. 7. 4. dub. 1. Lorca ibid. sect. 3. disp. 26. Mald. q. 26. a. 2. & comuniter alij. Probatum Primò, ex dictis n. 5. vbi contrariam sententiam refutaui. Secundò, quia aliàs qui nunquam elicuisset amorem Dei nisi ut sex, peccaret amando suam aut parentis salutem ut septem ex amore spei, aut pietatis erga parentem. quod planè absurdum est, cum hi actus honestum habeant obiectum & sint veri actus virtutis.

15

Dices, talem non peccaturum, quia suam aut parentis salutem tam intensè amat, sed quia non amat Deum intensius. Sed contra Primò, eodè præcepto, quo iubeor Deum amare supra omnia, prohibeor alia amare supra Deum, ut patet ex illo Matth. 10. *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus.* Secundò, quia talis tunc eodè instanti, quo parentis salutem amat, teneretur Deum amare intensius quam suam aut parentis salutem, ne scilicet peccaret Deum non amando super omnia. illud autè apertè absurdum est; tum quia nulla potest dari probabilis ratio cur tunc præcisè teneatur elicere amorem Dei tam intensum, cum ne quidè obligetur tunc actu amare Deum: tum quia sic deberemus perpetuò esse solliciti ne amaremus aliquid intensius quam Deum, imò creatum aliquid amando vel mediocriter intensè, exponeremus nos sæpè periculo peccandi. Nam cum sæpè non possumus facillè discernere, vtram rem amemus intensius, communiter exponeremus nos periculo amandi aliquid tam intensè quam ipsum Deum, aut saltem comuniter possemus de eo dubitare: atq; ita semper deberemus esse anxij. quæ absurda sunt.

Matth. 10.

16

Dices, Simili modo non possumus scire an Deum amemus appetitiuè super omnia: ergo ex alia sententia eadem sequuntur incommoda. Antec. prob. quia aliàs possemus scire an simus in gratia.

Facillè aduertimus an aliquid amemus appetitiuè supra Deum, non tamen an in gratia.

Respondeo, nego antec. quia longè facillius & certius possumus cognoscere an amemus Deum supra omnia appetitiuè, quam an amemus eum intensius quam res alias. Primò, faciendo expressam comparationè, vel cum omnibus rebus in confuso, vel cum maxime caris in particulari, & examinando nos an simus parati has omnes pro Deo deferere. Secundò, per ipsam experientiam, quando de facto deserimus ea ad quorum amore nos sentimus trahi, ne Deum offendamus. Ex quibus, etsi non omnino infallibiliter, tamen probabiliter possumus cognoscere nos Deum amare supra omnia appetitiuè, & consequenter simili modo possumus scire nos esse in gratia.

17

Honestè alia amamus tam intensè quam Deum.

CONCLUSIO IV. Non solum non est peccatum, sed etiam honestum ac laudabile amare proximum ac res alias propter Deum, aut ex alio fine honesto tam intensè quam ipsum Deum. Hæc videtur sententia omnium, quos supra citavi pro concl. 3. & ex ea sequitur. Et probatur, quia Beati, qui omnia honestissime agunt, tam intensè amant proximum quam Deum, quia utroque ex tota latitudine sui habitus, siue tam intensè eos

amant ex caritate, quam est intensus eorum habitus caritatis; & consequenter æquè intensè. Secundò, quia cum amor proximi aut alterius rei honestè ob finem honestum sit intrinsecè honestus, quo erit intensior, eo erit honestior; quare cum, ut ostendi, nulla sit obligatio amandi Deum intensius quam res alias, erit honestum has ob finem honestum tam intensè amare quam ipsum Deum. Ex quo ulterius sequitur, quòd, etsi me amare rem honestè ob finem honestum intensius quam amem Deum, connotet in me imperfectiorem aliquam amoris diuini, quatenus hic non est tam perfectus quam conuenit; tamen in eo nullo modo peccò, & amor meus erga proximum eo casu est perfectior & melior, quàm esset si esset minus intensus: quia intensè ferri in obiectum honestum, est perfectius quam in id ferri minus intensè.

Ratio à priori harum omnium conclusionum, siue cur nunquam liceat aliquid magis vel etiam æquè appetitiuè amare atq; ipsum Deum; & tamen liceat aliqua amare tam intensè, aut etiam intensius, est, quia prius nequit fieri nisi plus, vel saltem tantum estimemus rem creatam, quam ipsum Deum; quod semper malum est: scilicet est de secundo; ut patet ex dictis n. 8. & 10.

CONCLUSIO V. Ad actum veram caritatis, quo absolute & secundum exigentiam Scripturarum, ac sufficienter ad iustificationem amemus Deum supra omnia, non requiritur vlla certa intensio; sed amor Dei quantumuis remissus potest esse talis. Ita cum aliis expressè Suarez citatus n. 14. & videtur sententia omnium quos ibi citavi: & apertè ex dictis sequitur. Nam cum non teneamur amare Deum tam intensè quam res alias, nulla est ratio, cur ad verum actum caritatis requiratur certa intensio.

D V B I V M II.

Utrum fieri possit, ut quis amet proximum propter Deum intensius quam ipsum Deum?

NON querimus hic utrum hoc sit licitum, de quo egimus dub. præced. nec etiam utrum propter alia motiua possim amare proximum intensius, quam Deum: hoc enim constat fieri posse, nec etiam utrum possimus aliquem amare pure propter Deum appetitiuè magis quam Deum: constat enim hoc fieri non posse; nam patet fieri non posse, ut medium amem pure propter finem, & tamen illud plus faciam quam ipsum finem; siue ut malum carere sine quam medio, v. c. salute quam medicina, quam non amo nisi propter sanitatem. Secus esset si eam etiam amarem quia dulcis est, aut ob similem causam. Solum igitur querimus an siue licitè siue illicitè fieri possit, ut amemus proximum pure propter Deum intensius quam ipsum Deum.

Malderus 2. 2. q. 26. a. 2. affirmat id fieri posse. Prob. Primò, quia propter idem obiectum formale æqualiter à duobus participatum possum vnum amare intensius altero. v. c. vnum fratrem meum intensius altero præcisè quia meus frater est: ergo similiter possum propter eandè rationem formale amare intensius aliquod obiectum alio, etsi hoc illud magis participet quam prius; v. c. propter bonitatem Dei possum amare proximum intensius quam Deum. Secundò, quia ha-

Malderus.

bens caritatem vt sex potest Deum amare solū vt duo: ergo poterit tunc proximum amare vt sex: nulla enim est ratio cur tunc id nō possit, cū habeat ad hoc habitum sufficientem.

22 Sed hæ rationes non satis probant intentum. Alij enim ad primā faciliē negabunt antecedēs, dicentq; eo casu me fratrē magis dilectum non amatū solūm præcisē quia frater est, sed simul ob aliquas alias rationes, quæ in altero fratre nō reperiuntur, vel meliūs respondēt hoc argumētū nihil facere ad rem; quia non querimus hic vtrum inter duos possim minūs intēsē amare eum qui æqualiter vel magis participat rationem obiecti formalis, sed vtrum possim aliquid amare intensiūs, quā amem ipsam rationem formalem, ob quam illud amo. nam querimus an possimus amare proximum purē propter Deū intensiūs quā ipsum Deum, quo casu hic, quia in se bonus est ratio formalis amandi proximum: quod valdē diuersum est ab altero. Ad secundā, nego cōsequentiam; quia, etsi talis possit Deum amare solūm vt duo, nequit tamen eo amore impelli vt proximum amet vt sex, sed ad hoc opus est vt priūs amet Deum vt sex, quia causa nequit esse perfectior suo effectu: vt autem dixi supra disp. 24. dub. 8. n. 137. amor Dei in nobis causat amorem proximi propter Deum.

23 Bañez verō ibid. negat id fieri posse. Primò, quia omnis habitus fortius inclinatur in obiectum formale quā in materiale. Secūddò, quia homo per actū caritatis assimilatur Spiritui sancto: ergo intensiūs diligit Deum quā proximum, sicut Spiritus sanctus eum intensiūs diligit. Tertiò, quia intensio actus caritatis mediante habitu est à Spiritu sancto: atqui hic nequit magis inclinare in hominē, quā in Deum: ergo fieri nequit vt per illū habitū homo diligitur intensiūs quā Deus. Quartò, quia perfectiūs assentimur præmissis quā cōclusioni propter præmissas: ergo intensiūs amamus Deū, quā proximum propter Deū.

24 Sed tria priora argumenta nihil probant. Ad primū, Respondeo inde nō sequi, me obiectum formale semper amare intensiūs, quia nō cogor semper sequi omnē habitus inclinationē: nam habens habitū intensum potest remissē operari. Ad secundū, nego consequentiam quia per actum caritatis non assimilamur in omnibus Spiritui sancto: tum etiam quia falsum est Spiritū sanctū amare intensiūs Deum, quā nos, quia utrosque eodem amore omnino infinite intendo diligit, & Deum siue seipsum solūm appetitiuē magis diligit. Ad tertium, Respondeo hoc solūm probare nō posse prouenire ex parte habitus, quòd intensiūs amem proximum quā Deum, nō autē id non posse prouenire ex parte volūtatē liberē se applicantis vt proximum intensiūs amet, quā Deum. Quartum habet, plus probabilitatis, sed tamen nec hoc satis conuincit intentū, quia videtur nimium probare, scilicet nos non posse amare proximum propter Deum tam intēsē quā ipsum Deum, sicut non possumus tam perfectē assentiri cōclusioni propter præmissas, atq; ipsis præmissis. Quare dicendū est id solūm probare me non posse amare proximum tam perfectē siue æquē appetitiuē (in quo amoris perfectio præcipuē consistit) propter Deū atq; ipsum Deum.

Omissis igitur his rationibus, hæc sententia potest probari Primò, quia potentia naturaliter & vehementiūs fertur in obiectū quod eam hic & nunc magis ad agendū mouet: atqui obiectū formale siue bonitas Dei magis mouet voluntatem ad amorē sui quā ad amorē proximi: ergo volūtas affecta caritate naturaliter siue spectata naturali totius illius cōpositi inclinatione, magis feretur in amorem Dei, quā in amorē proximi propter Deum. Nec refert quòd voluntas ob libertatem suam possit non sequi suam inclinationē, & vehementiūs amare id in quod aliās minūs inclinatur; quia hoc facere nō potest nisi habeat ad hoc aliquod motiuum. Sicut enim homo nihil potest amare, nisi in eo cōcipiat rationem boni: ita nihil potest amare intensiūs ad hoc expressē conando, nisi cōcipiat hic & nunc sibi esse bonum illud intensiūs amare. Etsi autem possim cōcipere vt bonum amare tam proximum quā Deum quantum possum, & ita vtrumque æquē intēsē amare, vt contingit in Beatis: tamen non possum concipere vt bonum non amare Deum tam intēsē quā proximum; & consequenter non possum ad hoc conari, spectata præcisā ratione formali caritatis, siue nisi ex alia ratione formali ad hoc inciter.

25 Prob. Secūddò, quia cū bonitas diuina non moueat me ad amandū proximum nisi mediante amore sui, vt dixi disp. 24. dub. 8. n. 137. videtur satis difficile, vt ipsa moueat me ad amandū intensiūs proximum quā ipsa in se ametur: siue vt amor ipsius causet in me amorē proximi se maiorem, cū effectus nequeat esse perfectior sua causa. Loquor autē quando ex solo amore Dei moueor ad amandū proximum: quo casu amor Dei est in suo genere siue in ratione causæ formaliter voluntatē incitantis sola causa amoris proximi.

27 Dices, Fieri potest, vt quis se sæpē exercuerit in amando proximum propter Deum, & sic contraxerit habitum acquisitum eum ita amandi, à quo inciteretur ad eum ita amandum: atque ita fiat vt non solus actualis amor Dei eum moueat ad amorem proximi, & hic amor ei sit facilior & consequenter intensior, quā amor Dei in se.

Respondeo, Fieri nequit vt quis exerceat se in amando proximo purē propter Deum, quin simul exerceat se in amando Deo propter se, atque ita necessariò contrahet simile habitum, eandemq; facultatē respectu vtriusque. Quòd si assueuerit amare proximum non purē propter Deum, sed simul etiam propter aliquas alias rationes (sicut ferè communiter fit quando amamus nobis amicos, aut saltem non omnino extraneos) tunc contrahet habitum eum amandi non purē propter Deum, & non nisi aliquam vim sibi inferendo poterit eum aliter amare: nam semper ille habitus ad eadem motiua inclinabit.

28 Ex his patet probabilius esse, nos nunquam amare proximum purē propter Deum intensiūs quā ipsum Deum, ac consequenter quando illum amamus intensiūs, nos eum non amare purē propter Deum, sed simul propter aliqua alia motiua; quæ possunt etiam esse honesta, & efficere actum meritorium.

Voluntas naturaliter vehementiūs inclinatur in amorem obiecti formalis quā materialis.

25

27

28

D V B I V M III

Vtrum natura nos inclinet ad amandum Deum magis quam nos ipsos?

29

Nota Primò, nos hie non querere vtrum possimus naturaliter siue solis naturæ viribus amare Deū supra nos ipsos: hoc enim ad 1. 2. spectat, sed vtrum natura nos inclinet ad eum magis amandum, quam nos ipsos, siue hic amor eliciendus sit solis naturæ viribus, siue per auxiliū gratiæ, à quo hie abstrahimus. D. Thom. 2. 2. q. 26. a. 3. id affirmat: quem ibid. Caiet. Bañez & reliqui ipsius interpretes sequuntur. Eandē tenent Turr. Lorca, Malderus in dictum art. & est longè cōmuniō sententiæ. Fauent eidem Scot. in 3. d. 27. §. Isthigitur. & Durand. dist. 29. q. 2. vbi tamen propriè id non asserit, sed solum nos naturaliter ad hoc obligari.

D. Thom. Caietan. Bañez. Turian. Lorca. Malderus. Scotus. Durandus.

30

Prob. Primò, quia quæuis pars magis inclinat in bonum totius, quam in suum particulare, vt patet in brachio, quod cum suo periculo naturaliter se exponit ferientis gladio, vt impediatur ne caput feriat, & in aqua ascendente sursum ob bonū vniuersi, ne detur vacuum: atqui Deus habet se per modum totius, homo verò per modum partis: ergo homo naturaliter magis inclinat ad amandum Deum, quam seipsum. Secundò, quia vitiosum est magis amare se, quam Deum: ergo natura in hoc non inclinat, quia aliàs esset ex se vitiosa & mala.

Secunda sententiæ docet, nos naturaliter magis inclinari vt amemus nos ipsos, quam Deum. Ita Bonau. in 3. d. 29. a. 1. q. 2. ad 1. Gabriel ibid. q. vnic. a. 1. not. 3. Altiusod. l. 3. tract. 5. c. 3. q. 1. sub finem. & quidam alij.

Bonauent. Gabriel. Altiusod.

Prob. Primò, quia, cum amor fundetur super vnione, magis inclinat ad amanda magis vnita: atqui magis sumus vniti nobis quam Deo: ergo natura nos magis inclinat ad amandū nos, quam ipsum Deum. Secundò, quia homo naturaliter magis amat filium tanquam aliquid sui, quam parentem: ergo etiam magis se quam Deum. Tertio, quia appetitus sensitiuus in nobis inclinat naturaliter in bonum contrarium rationi: ergo non omnis amor naturaliter nos inclinat ad amandum Deum. Quarto, quia quando tyrannus minatur mortem, nisi negemus Deum, natura magis inclinat ad fugiendam mortem, quam ad non negandum Deum: ergo ipsa magis inclinat in amorem sui quam Dei.

31

Sed quamuis hæ sententiæ verbis inter se discrepent, tamen, si Auctoꝝ earum mentē magis quam verba consideres (paucis saltem exceptis, qui rigidiùs loquantur) videntur re ipsa non ita pugnare, quin in bono sensu conciliari possint.

Pro quo Nota Secundò, inclinationem naturalem nihil esse aliud quam ipsam naturam quatenus proposito aliquo obiecto facillè mouetur ad hoc profequendū vel fugiendū. Itaq; naturam inclinare ad aliquid amandū, est ipsam facillè moueri vt hoc sibi propositum amet.

Quid sit inclinatio naturalis.

32

Nota Tertio, aliud esse naturam magis siue faciliùs, citiùs ac vehemētius inclinare ad amandum se quam Deum: aliud verò ipsam inclinare vt appetitiuè magis amet se quam Deum, si-

ue vt se præferat Deo. Videntur autem Auctoꝝ primæ sententiæ loqui in secundo sensu, & Auctoꝝ secundæ sententiæ in primo sensu: & ita posse conciliari.

Nota Quarto, inclinationē nostræ voluntatis esse duplicē. Prior inclinatio simpliciter in bonum propolitū sine vlllo respectu ad circumstantias. Secunda inclinatio immediatè ad sequendā rectā rationē, & hæc mediante in bonum propolitum cum respectu ad circumstantias. Priorē voluntas inclinatur quatenus est potentia naturalis, seu potiùs animalis: secunda quatenus est potentia rationalis, ideoq; hæc est propria naturæ rationali: prior verò ei est communis cum brutis. Et hinc fit quòd semper sentiamus in nobis pugnā aliquid, quociens ex vna parte proponitur nobis bonum honestum, & ex altera bonum delectabile honestati contrarium, quorum alterum deserendum est: eò quòd tunc priorē inclinatione incitemur ad sequendū bonum delectabile, à quo secunda inclinatio nos auertit.

CONCLUSIO I. Natura rationalis non inclinat ad amandum se magis appetitiuè quam Deum, sed potiùs contrā. Ita Auctoꝝ primæ sententiæ. Prob. Primò, quia neque natura inclinat nos priorē inclinatione ad amandum se præ Deo (quia hæc inclinatio fertur aut in se aut in Deum sine respectu ad aliud; amor autem appetitiuè maior connotat respectū ad aliud) neque etiam secunda inclinatione, quia hæc inclinat ad sequendam rectam rationem; quæ dicitur Deum super omnia diligendum esse.

Ex quibus patet secunda pars, scilicet naturam rationalem quæ talem inclinare ad amandum Deum præ se; quia cum secunda inclinatio sit ei propria, quò hæc inclinat, eò natura rationalis dicitur absolute inclinare.

Confirm. Primò, quia aliàs Deus malè instituit nostram naturam. Nam simpliciter malum est appetitiuè amare creaturam præ Deo, ad quod illa inclinaret. Secundò, quia aliàs esset peccatum sequi perfectissimam inclinationem naturæ, quò videtur aperte absurdum.

Vbi Nota, magnam hæc ex parte esse differentiam inter hanc inclinationem, & inter illam, quæ natura simpliciter inclinatur in amorem alicuius boni sine alio respectu. Quia inclinatio, quæ fertur ad amandum nos ipsos appetitiuè supra Deum, fertur in malum quæ malum est. Secus est de absoluta illa inclinatione, quia hæc absolute fertur in bonum siue in commodum naturæ, abstrahendo à licito vel illicito, & consequenter ex se non fertur in malum, quæ malum est. Quare etiam appetitus sensitiuus fertur in bonum aliquod sensibile, quò propter circumstantias hie & nunc illicitum est appetere; tamen non dicitur inclinari contra rationem, quia non inclinat in illud quatenus talibus circumstantiis affectum est, sed simpliciter quatenus est bonum naturæ sine alio respectu. Ideoque homini data est ratio, quæ hunc appetitū dirigit. Idemq; est in voluntate, quæ ex se, & nisi dirigatur à ratione, naturali impetu fertur in bonum sibi propositum sine alio respectu: hæc tamen differentia, quòd hæc cum sit libera, possituum appetitum cohibere; si ta-

Inclinatio voluntatis dupliciter.

31

32

Cur appetitus sensitiuus non inclinatur contra rationem siue in malum.

men hunc non cohibeat, sapè vehementissimè fertur in bonum illicitum, non quidem qua illicitum, sed qua delectabile.

Confirmatur Tertio, quia recta ratio aperte docet, nos debere Deum appetitativè magis diligere quam nos ipsos: atqui natura secunda illa inclinatione nos inclinât ad sequendam rectam rationem: ergo ad amandum Deum supra nos ipsos.

35 **CONCLUSIO II.** Prior illa inclinatio est vehementior quàm in secunda; & ita natura vehementius inclinât in amorem sui, quàm in amorem Dei. Et hoc solum videntur velle Auctores secundæ sententiæ: nec credo id alios negare, nisi fortè paucos, qui non satis considerantes distinctione datam notab. 3. putant id necessariò negari ad defendendâ priorè nostrâ conclusionè.

Vnde nascitur in nobis difficultas parè in omnibus amandi Deum.

Hæc conclusio vel ex ipsâ experientia satis probatur: nam quotidie experimur nos ex nobis ipsis, & nisi auxilio gratiæ adiuvemur, vehementius inclinâti in amorem nostrum, quàm in amorem Dei: & hinc nascitur omnis difficultas sincerè amandi Deum, atque etiam ferè omnis rebellio carnis cõtra spiritum: imò etiã hæc omnino, omnisq; eius motus essent planè compressa & subiecta imperio voluntatis, adhuc esset difficultas sincerè planè Deum in omnibus præ se amandi: nam etiam eo casu homo solis naturæ viribus nõ posset diu in omni casu omnè legem servare, & constanter malle gravissima omnia perpeti quàm Deum offendere. Cuius nulla alia est ratio, quàm quia voluntas naturaliter vehementius inclinatur in bonum suum, quàm in bonum Dei. Si enim vehementius inclinaretur in amorem Dei, sine vlla difficultate hunc ubi in omnibus præponeret, adeoque ad hoc non indigeret vlla gratiâ; quia nihil nobis facilius, quàm sequi naturæ nostræ inclinationè præsertim eam quæ in nobis est, ceteris vehementior, prosequendo scilicet id, ad quod hic & nunc vehementius inclinamur.

36 **Prob. Secundò,** quia si natura vehementius inclinaretur in amorem Dei, quàm in amorem sui, non videretur probabile futurum fuisse ut vllus angelus aut homo in statu innocentie constitutus unquam peccaret; quia debuissent sibi vim inferre ad peccandum, præsertim cum iis inesset cõstas & vniformis naturæ inclinatio, & ratio perpetuò sibi præsens. Confirm. quia si rationi esset consentaneum, nobisque à Deo præciperetur, ut semper faceremus id ad quod natura nos magis impellit, omnino credibile est, imò certum, aut nullos aut vix vllos homines peccaturos: ergo si angeli aut homines in statu innocentie naturaliter fuissent vehementius inclinati ad amandũ Deum eiusque beneplacitum, quàm ad se amandum, omnino credendum est nullum ex iis fuisse peccaturum.

37 **Prob. Tertio,** quia aliàs sequeretur, hominem constitutum in pura natura, si Deus solum impediret ne diabolus eum tentaret, posse sine vlla alia gratiâ constantissimè amare Deum super omnia, & omnia eius præcepta servare, etiam si propterea gravissima ei essent patienda; quia eius voluntas semper in omni casu vehementius inclinaretur ad servandâ Dei præcepta, quàm in con-

trariũ: nulla autè nobis opus est gratia ut faciamus id, ad quod vehementius inclinamur illud autè est apertè falsum: ergo & id vnde sequitur.

Prob. Quarto, quia aliàs non esset ætus heroicus in angelo aut in homine, què præsertim nulla corporis passio turbaret, malle æternis ac gravissimis pœnis sine peccato cruciari, quàm admittendo vnũ peccatũ mortale æterna quadam naturali felicitate perfrui: sicut de facto nõ est opus difficile aut heroicũ ex duobus gravissimis malis illud eligere, à quo natura minus abhorret; hæc autem semper minus abhorret ab eo quod contrariatur bono ad quod minus vehementer inclinatur. Si igitur natura nostra ex se vehementius inclinaretur ad amandũ Deum eiusque beneplacitum, quàm ad amandum seipsam suumque commodum, sequeretur, quod vehementius inclinaretur ad fugiendum peccatum, quàm ad vitandam illam pœnam: & consequenter minus abhorret ab hac pœna, quàm à peccato; atque ita non esset ei difficile illam acceptare, ut hoc vitaret.

38 **Dices, D. Thom. hinc ait naturam etiam irrationalem suo modo plus inclinare ad amandũ Deum ut bonum vniversi, quàm ad amandũ seipsam:** ergo dum ait naturam magis inclinare ad amandũ Deum, quàm seipsam, hoc non intelligit tantum de secunda illa inclinatione, quæ est ad sequendam rectam rationem, siue qua natura rationalis qua talis inclinatur; sed etiam absolute de omni naturæ nostræ inclinatione ipsi omnino naturali.

Respondeo, nego consequ. quia D. Thom. ibi loquitur de natura irrationali, non per se spectata, sed prout dirigitur ab intelligentia mundum gubernante. Quæ ratione etiam manus excipit vulnus ut defendat caput, non prius sua inclinatione, sed quatenus regitur à ratione (sub qua comprehendendo æstimationem in bruris) quæ totum corpus gubernat.

Quæ ratione manus excipit se vulnere ut defendat caput.

39 **Ex his facile est solvere rationes initio dubij allatas:** nam allatæ pro priorè sententiâ solum probant priorè nostram conclusionem. Ad primam itaque, Respondeo partem non per se, sed quatenus regitur à ratione totũ corpus gubernante, magis inclinare ad conservationem totius quàm sui. Ad secundam, Respondeo solum probare priorè conclusionè. Allatæ verò pro secunda sententiâ solum probat secundam conclusionem, scilicet naturam nostram vehementius inclinare in amorem sui quàm Dei: ut facile patet discurrenti per singula.

D V B I V M I V.

An debeamus ex caritate magis diligere nos ipsos quàm proximum.

40 **D. Thom. 2. 2. q. 26. a. 4.** quem communiter Doctores sequuntur, docet nos ex caritate debere nos ipsos magis diligere, quàm proximum. Quia cum caritas fundetur super communionem in eadem beatitudine, post Deum, qui est principium huius beatitudinis, debemus primò diligere eos qui sunt magis vni nobiscum in illa beatitudine; nos autem nobiscum sumus magis vni (quippe realiter & physicè) quàm cum proximo, cui proprie solum sumus vniti.

40 D. Thom.

Matth. 22. vniti. Patet etiam clarè ex Scriptura, in qua iubemur diligere proximum sicut nos ipsos. Vbi cum dilectio nostri statuat exemplum & regula dilectionis proximi, apertè insinuat nos teneri post Deum primò diligere nos ipsos; quia rectitudo & perfectio regulae & exemplaris debet prius & magis conuenire regulae & exemplari, quam regulatis. Similiter Ecclesiastici 14. dicitur: *Qui sibi nequam, cuiuslibet bonus erit; quasi nemo possit bene amare alios, qui seipsum primò non amat.* vnde subditur: *Qui sibi inuidet, nihil eo nequius.* Vbi dum dicitur nequissimus esse qui sibi inuidet, suo seipsum non amat, apertè insinuat nos teneri amare plus nos ipsos, quam alios.

41 Quare loquendo de amore in genere res haec est clara, sed cum, vt patet ex dictis n. 2. vna dilectio tripliciter possit esse maior altera, scilicet obiectiue, intensiue & appetitiue; quaeritur qua dilectione debeamus nos diligere prae proximo. Et quidem quod spectat ad intentionem nullus hic est praecipuus ordo, vt facile patet ex dictis dub. 1. sed aliqua est difficultas de aliis duobus modis. Item cum habeamus bona spiritalia, corporis & externa, dubium est in quibus debeamus nos diligere prae proximo.

Difficultas igitur est Primò, an in bonis spiritalibus debeamus nos magis appetitiue diligere quam proximum. Secundò, an etiam magis obiectiue. Tertiò, qua ratione in bonis fortunæ aut vitæ debeamus nos diligere prae proximo. Quartò, qua ratione bona spiritalia proximi debeamus praeferre vitæ nostræ. Quae sequentibus dubiis explicabuntur.

D V B I V M V.

Qua ratione in bonis spiritalibus debeamus nos appetitiue & obiectiue magis diligere quam proximum.

42 **N**Ota, varia esse bona spiritalia, in quibus hic potest fieri comparatio. Primò, est euitatio omnis peccati, & periculi peccandi. Secundò, exercitium boni operis, praesertim actus caritatis Dei. Tertiò, fruius beatifica, siue aeterna beatitudo. Quartò, habitualis sanctitas ad aeternam beatitudinem necessaria. Quintò, maior perfectio. Sextò, status ad maiorem perfectionem conducens. Et de hoc vltimo Auctores hic communiter expressè non disputant, tamen ex his quæ de aliis dicunt, facile hoc potest colligi. Item in his omnibus disputari potest tam quid sit praecipuum, quam quid sit consilij.

Lorca. **43** Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 28. n. 2. docet, caritatem non exigere vt diligamus nos obiectiue magis, quam proximum: quia honestè possumus aliis velle excellentiorem gradum gratiæ & gloriæ, quam nobis. Probat Primò, quia pium est quòd placeat nobis excellentior gradus sanctitatis & gloriæ, quem B. Virgo & Apostoli prae nobis consecuti sunt, ita vt de eo gaudeamus. Secundò, quia pium est desiderare vt ordo diuinæ praedestinationis, qua aliquos ad maiorem sanctitatem & gloriam prae nobis praedestinavit,

impleatur; & oppositum esse affectus inuidentiæ & auersionis à diuina voluntate. Et deinde reprehendit Sorum, quòd l. 5. de Iustit. Sem. q. 1. a. 6. dicat esse contra inclinationem caritatis desiderare quòd Deus me minus diligat quam alium.

Pro horum autem resolutione suppono Primò, caritatem primò & per se inclinare subiectum suum ad amandum Deum, & omne bonum Dei qua tale, & consequenter ad procuranda ea quæ Deo magis placent, & quatenus ei magis placent; & ad detestanda ea, quæ ipsi displicent, quatenus & quia ei displicent. Per se patet, & ex dictis dub. 1.

Suppono Secundò, nos duplici desiderio posse desiderare bonum Dei, siue ea quæ Deo placent, scilicet efficaci & inefficaci, illud que per se esse melius & Deo gratius. Patet per se, & ex dictis disp. 24. dub. 8. nu. 136. His suppositis ponemus primò conclusiones aliquot clariiores, ex quibus reliquas deducemus.

CONCLUSIO I. Caritas nunquam me potest inclinare vt faciam aliquid peccatum, etiam veniale, etsi per hoc possit totus orbis saluari. Dicitur autem hoc loco caritas me ad id inclinare, quod requirit à me fieri, siue quod ad seruandum decentem caritatis ordinem hic & nunc fieri debet. Conclusio est communis & certa. Probat Primò, quia Apostolus ad Rom. 3. absolute tanquam blasphemos damnat eos, qui dicunt, *Faciamus mala, vt eueniant bona.* Vnde etiam D. Augustinus libr. de Mendacio c. 20. docet, nec pro uenda pudicitia, nec pro villa altare vnquam licere mentiri. Ratio est, quia caritas nunquam potest me inclinare vt faciam aliquid quod necessariò displiceat Deo; omne autem peccatum Deo necessariò displicet, quantumuis ob bonum finem fiat. Et quamuis fieri possit, vt aliquid, quod aliàs esse peccatum ratione circumstantiarum, siue eò quòd ad aliquem finem acquitendum hic & nunc sit necessarium, desinat hic & nunc esse peccatum, atque ita licitè ob eum finem fieri possit (nam ad conseruandam vitam meam aut alterius licitè aliena surripio, quando hoc ad illud est necessarium;) tamen fieri nullo modo potest vt licitè faciam aliquid quod hic & nunc verè est peccatum, quantumuis ob bonum finem id faciam, & consequenter est impossibile Deo placere me hoc facere, aut caritatem Dei me ad hoc inclinare.

Hinc sequitur, caritatem me semper magis inclinare ad faciendum id quod hic & nunc facere obligor, quam ad quodcumque aliud bonum, quantumuis magnum, si ad id non obligor, vel etiam minus obligor quam ad aliud. Atque ita magis me inclinatur vt dem debitam pecuniam diuiti creditori, quam pauperi indigenti cui nihil debeo, eum vtrique dare nequeo, nisi fortè hic sit in extrema aut valdè graui necessitate. Item magis me inclinatur vt operando lucrer victum egentis familia, quam vt diebus non festis audiam Sacrum, aut toto die feruerer orem, quando vtrumque facere nequeo. Item vt dem operam ad conseruandam valetudinem, quam vt continuem longam

longam & feruentem contemplationem; quando hæc sine illius notabili læsione à me haberi nequit. Ratio est, quia, cum obliget ad illa faciendâ, pecco ea omittendo, & hæc ponendo illorum obligationi non facio satis. Vnde si hæc non possum facere nisi illa omittendo, non possum hæc facere sine peccato. quare sicut caritas nequit me inclinare ad peccandum, ita nequit me obligare vt hæc illa omittendo faciam.

47 **CONCLUSIO II.** Caritas semper magis inclinatur in illud opus vel desiderium, quod hic & nunc Deo magis placet. Prob. quia caritas semper absolute inclinatur in id quod Deo placet, solum & præcisè quia Deo placet; sicut amor sanitatis inclinatur in id quod conducit ad sanitatem præcisè quia conducit; ergo semper magis inclinatur in id, quod Deo absolute magis placet: sicut amor sanitatis magis inclinatur in id quod sanitati magis conducit, & quia amor in genere inclinatur in amabile ex se semper magis inclinatur in magis amabile.

48 **CONCLUSIO III.** Caritas ex se semper magis inclinatur in desiderium efficacium eorum quæ Deo hic & nunc absolute placent, quam in inefficax. Sequitur ex dictis, quia desiderium efficax est præstantius & Deo magis placet, quam inefficax; adeoque Deo magis placerem si efficaciter desiderare ei paruum honorem, quam si magnum inefficaciter: atqui, vt iam dixi, caritas ex se semper inclinatur in id quod absolute Deo magis placet: ergo magis inclinatur in desiderium efficacium, quam in inefficax.

49 Dices, Gratius esset regi, qui ipsi magno desiderio optaret monarchiam orbis, quam qui illi procuraret exiguum bonum: ergo similiter dicendum est in amore Dei.

Respondet feruens tale desiderium non posse esse omnino inefficax, aliàs enim non esset feruens: quare subditum etiam excitabit vt procuret bonum ipsius regis vbi cumque poterit: & hac ratione multum cedit in bonum regis, cui nihil melius est quam habere promptos subditorum animos ad suum bonum procurandum, aliàs si illud desiderium ex se esset inefficax, nec subditum ad aliquid faciendum excitaret, nullius esset momenti & indignum nomine veri amoris, iuxta illud: *Amor magna operatur, vbi est; vbi operari desinit, ibi amor non est.*

Nota igitur nos hic omne illud desiderium vocare efficacium, quod homines incitat ad procurandum aliquod bonum Dei, quantum in se est, etsi forte reddatur inefficax ob externa impedimenta.

CONCLUSIO IV. Desiderium efficacium diuini honoris & salutis proximi sæpè est in præcepto, & consequenter tunc caritas ad illud necessarium inclinatur: inefficax verò nunquam est in præcepto. Prima pars prob. quia iubemur Deum & proximum opere & veritate diligere, Ioan. 3. atqui hoc fit per desiderium siue amorem honoris Dei efficacem: ergo hic est aliquando in præcepto.

Secunda pars prob. quia tale desiderium est inutile si ex se sit inefficax: quando verò solum est inefficax ob impedimenta aliqua extrinseca, aut ob defectum potestatis, tunc, etsi sit vtile ad

ostendendum & fouendum affectum in Deum; tamen communiter saltem non est necessarium, ideoque nec præceptum, quando res desiderata noscitur impossibilis desideranti, ideoque caritas non necessarium ad illud inclinatur. Et quidem hæc tenus dicta est (excepta t. conclus. & priore parte 4. quas communiter omnes expressè docent) non ita expressè à Theologis docentur, tamen non credo aliquem ea negare: nam per se nota sunt, & videntur ab aliis vt talia supponi.

CONCLUSIO V. Caritas nunquam inclinatur hominem vt ob quemcumque finem absolute desideret vel omnino Deo non frui, vel minus eo frui: sed semper inclinatur in contrarium. Hæc est aperte D. Thomæ 2. 2. qu. 26. art. 4. quem alij communiter Theologi sequuntur, vt videre est apud Malderum in dictum articulo. Lorca 2. 2. sect. 3. dub. 28. nu. 15. Valentiam disp. 3. qu. 4. p. 3. Turrian, disp. 75. dub. 2. Est autè conclusio vera non solum posito quòd nemo sine sua culpa possit carere beatitudine, sed etiam si hæc priuatio sine nostra culpa possit contingere. Ratio est, quia illud ad nullum omnino finem potest esse vtile, aut in Dei honorem cedere, atque ita nec potest Deo villo modo placere: sed contra, cum maior nostra beatitudo ex se ad maiorem Dei gloriam spectet, ideoque Deo magis placeat, caritas nos semper ad eam desiderandam inclinatur.

Petes, quomodo ergo Moses Exodi 32. petierit deleri de libro vitæ: & D. Paulus ad Rom. 9. optarit esse anathema à Christo pro fratribus.

Omissis variis sententiis quas adferunt Lorca, & Mald. supra, & Cornelius in Comment. in Pentateuch. & in epistolas Paulinas in explanatione dictorum locorum:

Respondet neutrum optasse simpliciter excludere à beatitudine; sed Mosem vltimam quadam erga Deum confidentia immiscuisse se quodammodo causæ populi, quem Deus volebat delere; vt Deus aut ipsum cum populo perderet, quod sciebat non futurum, aut vtrosque seruaret. sicut si filius regis videns patrem iratum alicui multitudini rebellanti paratum immittere in eos milites qui eos occiderent, se eidem multitudini immiseret & ad patrem clamaret, vt aut illis parceret, aut se cum illis occideret, sciens patrem hoc nullo modo facturum. Ita D. August. q. 147. super Exodum.

Paulus verò solum habuit tale desiderium conditionatum: Si per impossibile posset esse ordinatum medium ad salutem aliorum, scilicet Iudæorum omnium, & fieri posset sine villo meo peccato, vellem carere visione Dei, vt fratres mei Iudæi, qui iam pereunt, salui fierent. Et ita forte etiam posset explicari desiderium Moysis, ita vt vtique excessiuo quodam & qui supra hominem sit desiderij & amoris feruore, tanto suo damno voluisset procurare proximi salutem, & maiorem Dei gloriam: quæ maior relucet in multorum, quam in vnius sanctitate, si illud potuisset ad hæc esse necessarium medium, & simul posito quòd non obstante illa priuatione beatitudinis ipsi potuissent non minus

S. Thomas.

Lorca. Valentia. Turrian.

Exod. 32. Rom. 9.

Lorca. Malderus. Cornel.

Quomodo Moses optarit deleri de libro vitæ, & Paulus esse anathema.

August.

50 Præcipitur nobis amor boni efficacis, non autem inefficax. Ioan. 3.

Chryseft.

nus Deo placere eumque amare. Vide Chrysoftomum in illud D. Pauli. Optauit itaque S. Paulus sub illa conditione salutem Iudæorum emere priuatione suæ beatitudinis, non præcisè quatenus illa erat Iudæis bona, sed præcipuè quatenus spectabat ad maiorem Dei gloriam, atque ita ex caritate amabat bonum Dei magis quam suum.

54

Et tale desiderium conditionatum potest esse laudabile, & caritas potest ad id inclinare, quatenus, vt dixi, proximi salus cedit in maiorem Dei gloriam, & eius damnatio ac peccata hanc consequentia in Dei & passionis Christi quandam iniuriam. Quia tamen eiusmodi conditiones sunt omnino impossibiles, nunquam eiusmodi desiderium absolutum potest esse honestum, aut ex inclinatione caritatis; quæ nunquam potest nos inclinare, vt desideremus aliquid coniunctum cum nostra culpa, aut aliàs Deo minus placere, eumque minus amare. Imò eiusmodi desiderium etiam conditionatum communiter non est suadendum, quia in imperfectis possit esse periculum, ne transiret in desiderium absolutum, quod esset inordinatum & periculosum: quia faciliè excitaret ad negligentiam propriæ salutis.

55

CONCLUSIO VI. Contra caritatem est ob quemcumque finem velle sibi maiorem sanctitatem, vel eandem sibi minus velle, quam ipsi proximo. Quia caritas inclinatur semper suum subiectum vt omnibus modis optet magis placere Deo, eumque magis amare, quod sit per maiorem sanctitatem siue caritatem. Ita Valentia supra puncto 3. & Sotus citatus n. 43.

Valentia.
Sotus.

Prima pars prob. quia velle sibi maiorem sanctitatem nequit esse vtile ad vllum finem bonum, ideoque nec potest placere Deo: imò desiderium quo desiderarem me aliis esse minus sanctum, ex se natum est me excitare ad negligentiam procurandi maiorem perfectionem; quæ sine dubio Deo displicet, & multa bona impedit.

Prob. Secundò, quia est contra ordinem caritatis eligere quod minus Deo placet, vt patet ex concl. 2. atqui qui eligit maiorem perfectionem, eligit id quod minus Deo placet: ergo facit contra ordinem caritatis.

56

Secunda pars prob. Primò, quia caritas nos semper excitat, vt quæramus ea quæ Deo placent, & consequenter vt ea magis quæramus, quæ Deo magis placent: atqui desiderium meæ salutis & perfectionis est efficacius ad promouendum honorem Dei, & consequenter Deo magis placet quam desiderium salutis alienæ: ergo caritas me ad illud magis inclinatur. Minor prob. quia efficacius possum me ipsum promouere ad perfectionem quam alios: ergo cum maior nostra perfectio pertineat ad maiorem Dei gloriam, sequitur desiderium meæ salutis & perfectionis magis & efficacius pertinere ad Dei gloriam, quam desiderium salutis alienæ.

57

Prob. Secundò, quia desiderium propriæ perfectionis est medium ex se aptissimum ac omnino necessarium vt Dei gloriam tam in aliis quam in me promoueam: ergo magis Deo placet, quam desiderium perfectionis alienæ. Con-

Desiderium
propriæ per-
fectionis ma-
gis promo-
uet honorè
Dei, quam
desiderium
alienæ salu-
tis.

sequentia patet, quia illud Deo magis placet quod natum est ipsius gloriam in nobis ac aliis magis promouere. vnde vterius inferitur caritatem ad tale desiderium maximè inclinare.

Antec. prob. quia quo aliquis perfectior est, eo in se magis Dei gloriam promouet, & aprior est vt perfectionem & salutem aliorum magis promoueat; cum contrà qui in se imperfectus est, vix vnquam possit esse aptum instrumentum vt aliorum salutem ac perfectionem promoueat: ergo propriè nostræ perfectionis cura ac desiderium, est medium magis necessarium ad Dei gloriam in nobis aliisque promouendam, quam desiderium perfectionis alienæ.

Prob. Tertiò, quia vniciuique incumbit maior cura sui, quam aliorum; nam quisque magis & immediatius habet suas actiones in sua potestate quam aliorum: quare etiam magis obligatur promouere Dei gloriam in se, quam in aliis; sicut Superior magis tenetur curare perfectionem suorum subditorum, quam aliorum: ergo caritas magis inclinatur me vt procurem meam salutem, quam aliorum: quia, vt patet ex dictis supra, semper magis me inclinatur ad id, ad quod magis obligor.

Nota, caritatem nos semper inclinare ad amandum bonum Dei cum quodam respectu ad subiectum cui inest: rectus enim ordo omnino in re postulat vt quiuis primum & maximè curet quæ ad ipsum spectant, alia verò deinceps prout magis vel minus ad ipsum spectant: iuxta illud Matth. 7. *Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, &c.* Quare caritas, quæ ordinatissimè agit inclinatur suum subiectum, vt primò curet satisfieri propriis obligationibus, quia hæc magis ad ipsum spectant, quam alienis. Et hoc vult dicere D. Thom. supra ad primum, cum ait caritatem non tantum habere quantitatem ex parte obiecti, sed etiam ex parte subiecti.

Dices, Sæpè non obligor vt velim maiorem meam perfectionem: ergo tunc caritas æquè me inclinabit vt velim perfectionem proximi ac meam, & magis vt huic maiorem velim, quia hæc ad maiorem Dei gloriam spectat.

Respondeo Primò, etsi non semper obligor ex vero præcepto quærere maiorem meam perfectionem, ita vt eam non quærendo peccem; tamen semper aliquo modo obligor ex quadam decencia, quam caritas etiam spectat, quæ maximè decenter operatur.

Respondeo Secundò, nego consequ. ob primam & secundam rationem supra allatam. Adde Primò, etsi ad maiorem Dei gloriam spectat, vt proximus habeat potius magnam caritatem, quam paruam; tamen non spectat ad maiorem Dei gloriam, vt ipse habeat potius magnam, quam ego, excepta saltem B. Virginis; quare nulla est ratio cur proximo optem maiorem gratiam quam mihi. Adde Secundò, cum desiderium propriæ perfectionis sit ex se magis efficax & promotiuum honoris Dei, quam desiderium alienæ perfectionis, vt ostendit n. 56. semper magis esse ex gloria Dei, vt primò & præcipuè desiderem & procurem meam perfectionem, & deinde alienam. Hæc tamen obiectio bene probat inactionem huius ordinis non esse graue pecca-

peccatum, modò non ita negligam meam perfectionem, vt exponam me periculo grauitè peccandi: quod facilè posse accidere in eo qui magis curat salutem proximi quàm suam.

60 Hinc patet non esse verum quod docet Lorca citatus n. 43. scilicet caritatem nos non inclinare vt in bonis spiritualibus nos hñc diligamus obiectiue magis quàm proximum; contrarium enim clarè patet ex dictis, & expressè docetur à

D. Thomas.

D. Thoma 2. 2. q. 26. a. 13. vbi docet hac ex parte mutandum ordinem caritatis in patria, quòd ibi, quia amplius non erit locus merendi, optabimus maiorem gloriam sanctoribus, quàm nobis; secus tamen esse dum sumus adhuc in via, vbi gratiam & gloriam possumus augere.

Ad primum ipsius argumentum, Respondeo

61 Merito nobis placet Apostolorum sanctitas, malè tamen gaudemus nos esse minus sanctos.

Primò, esse quidè pium vt placeat nobis excellens illorum sanctitas, tamen non esse più nobis placere nos nò esse tam sanctos, quàm ipsi sunt; cum optimù sit contrarium desiderare, scilicet nos tantum Deum amare ei que placere, quantù illi eum amant ei que placent. Atque adeò (excepta saltem B. Virgine, respectu cuius propter honorem Christi non facilè huiusmodi comparationes instituedæ sunt) debemus appetitiue magis non solum aliquam gratiam & gloriam; sed & maiorem gratiam & gloriam optare nobis quàm Apostolis, vt patet ex dictis. Sicut enim caritas me inclinât vt magis velim me, quàm Apostolos absolute placere Deo eum que amare, vt etià Lorca fatetur; ita etià me inclinât vt velim me magis Deum amare ei que magis placere, & vt ad hoc toto conamine contendam.

Deus nulli ita prædestinauit certum gradum gratiæ aut gloriæ, vt nolit ipsum hic maiorem mereri.

Ad secundum, Respondeo Deū non elegisse singulos homines ad certum gradū gloriæ ante præuisa merita, quare quādiu sumus in hac vita debemus semper aspirare ad maiorem sanctitatem & gloriā, vt omnes fatentur. cuius contrarium probaret argumentū Lorca, si aliquid probaret, scilicet nos non debere absolute hñc desiderare perpetuò in sanctitate magnis passibus progredi, & ad hoc toto conamine contendere, ne fortè acquiramus, aut saltem desideremus & conemur consequi maiorem gloriā, quàm Deus nobis prædestinauit: quod secundum Lorca est fer malum. Quare omnino dicendum Deū quāntum est ex parte sua, si per nos nostram que tepiditatem ac locordia non staret, cupere quemq; nostrum peruenire ad longè maiorem sanctitatem quàm sit ea ad quā de facto sumus peruenturi: atq; adeò ad æqualem cum ea quā habent maximi Sancti. Et hoc debemus desiderare & omni modo ad hoc conari. Nec hac ratione inuidemus maioribus Sanctis suam gloriā, sed nobis similem aut etiā maiorem optamus, & appetitiue magis quàm illis: quod honestissimè & sine vlla inuidia fieri potest. Sicut honestè & sine inuidia possumus nobis ipsam gloriā appetitiue magis velle, quàm illis, vt Lorca cum communis sententia fatetur.

Lorca.

62

CONCLUSIO VII. Caritas nunquam inclinât ad opus ex quo per se sequitur minor perfectio operantis, quàm ex eo quod huius causa omittitur: quandoque tamen ratione grauis necessitatis proximi, aut alterius alicuius obligationis inclinât nos ad id, ex quo per accidens ex

Cominch de act. supernat.

vitio operantis sequitur minor perfectio.

Prima pars probatur, quia aliàs ipsa inclinaret ad maiorem perfectionem operantis: quod enim inclinât ad causam, inclinât etiam ad effectum per se ex ea sequentem: sed illud est absurdum, vt patet ex conclus. 6. ergo & id vnde sequitur.

Secunda pars prob. quia caritas multos inclinât, vt relicta contemplatione, iisque operibus quæ ordinantur ad propriam perfectionem, dent se concionibus, confessionibus audiendis, &c. imò quandoque vt omiſſa Religione suscipiant dignitatem Ecclesiasticam; cum tamen communiter homo plus proficiat studendo suæ perfectioni, quàm studendo alienæ, & in Religione quàm in sæculo. Quò etiam videtur posse referri illud D. Augusti. l. 9. de Ciuit. c. 19. *Orum sanctorum querit caritas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas caritatis.*

Augusti.

63

Dices Primò, Videtur caritas hoc modo inclinare simpliciter ad minorem perfectionem operantis; quia inclinât ad statum absolute minus aptum acquirenda perfectioni: præsertim si ob publicas necessitates inclinât aliquem vt relicta Religione matrimonium inear; quia hic status simpliciter illo est imperfectior: & tamen si id esset necessariū ad impedienda grauissima bella, & regni euerſionem, aut ne aliàs hæreticus cum periculo euerſionis subditorum in regnum succederet, teneretur quis ex caritate relicta Religione matrimonium inire, vt olim fecit Casimirus rex Polonorum.

Lucæ 10.

Dices Secundo, Contemplatio maximè hominem perficit, in xtra illud Lucæ 10. *Maria verò optimam partem elegit*: at qui caritas sæpè auocat nos à contemplatione ad opus Marthæ, vt scilicet proximi necessitatibus succurramus: ergo sæpè nos inclinât ad opus ex quo per se sequitur minor perfectio operantis.

64 In quo consistat hominis perfectio.

Nota ex dictis disp. 21. nu. 47. & 50. hominis perfectionem primò & præcipuè consistere in vnione cū Deo, & conformitate voluntatis ipsius cum prima sua regula, quæ est voluntas diuina: loquor autem de perfectione morali siue in ratione virtutis, quia ad hanc præcipuè caritas inclinât, vt que maximè Deo placet, & ad eius gloriam pertinet. Vnde maxima hominis perfectio consistit in maxima & perfectissima vnione siue conformitate voluntatis ipsius cum voluntate Dei: idque Primò, extensiuè, vt scilicet homo velit omnia quæ Deus vult cum velle, non modò præcipiendo, verum etiam suadendo. Secundò, intensiuè, vt scilicet eadem feruentissimè velit. Tertiò, vt quantum potest efficaciter & constanter ea velit. His politis

65 Quandoque ob circumstantias minus perficiunt quæ ex se sunt magis perfectiua.

Respondeo ad primam objectionem, statum Religiosum esse quidem ex se perfectissimum (quia non solum in præparatione animi, verum etiam ipso facto, quantum in se est, subiicit hominem eiusque voluntatem totaliter voluntati Dei) non tamen semper facere hominem perfectiorem. Sicut etli datio elemosynæ centum aureorum sit in se melior datione vnus aurei, tamen illa non semper melius sit, aut magis est meritoria: vt patet

Vv Luca

Luc. 12.

Lucæ 12. in vidua conferente duo miuuta. Item communiter quidem bona voluntas, quæ actum externum coniunctum habet, perfectior est illa, quæ eum non habet; tamen simpliciter fieri potest, vt hæc sit perfectior, vt si sit intensior, & quantum est ex se efficacior in eo, cui actus externus est impossibilis. Et simili modo fieri potest, vt is, qui ex aliqua necessitate proximi episcopatum suscipit, aut coniugium inuit, vniat voluntatem suam diuinæ extendit & intensiue tam perfectè & quantum est ex parte sua, tam efficaciter & constanter, quam faceret si Religionem ingrederetur: imò & hoc eo casu addet, quòd spiritualia commoda & animi delicias quæ in Religione experiretur pure propter Deum velit commutare cum ariditate & molestiis, quas in episcopatu aut regno administrando experiretur.

66

Dices, Etiam si ante executionem possit voluntas æqualiter disposita, cui externus actus est impossibilis, esse iam perfectæ, quàm ea, quæ est habitura effectum, non tamen postea: quia actus internus per externam executionem natus est magis excitari, & ita maiore intensione & duratione perfici: maximè in Religione, vbi omnia exercitia comparata sunt vt hominem magis in virtute perficiant.

67

Qua ratione necessitate cogente Religionem statum propter Deum deserens possit non minus in Deo proficere.

Respondeo hinc bene sequi, ex natura rei actum externum, & maximè Religionis ingressum, causare perfectiorem actum voluntatis, atque ita magis hominem perficere; tamen in eo qui ex parte sua habet firmum & efficacius desiderium ingrediendi Religionem, hæc possunt aliunde compensari. Primò, eò quòd res valde desiderata si negetur soleat maius desiderium excitare. Secundò, quia cum talis perfectionis Religionis, & facilitatem & securitatem huius status: & contra suum statum apprehendat vt imperfectum, laboriosum & periculosum, excitatur continuò ad sui contemptum, & status sui fastidium, & ad status Religiosi magnam estimationem concipiendâ, & ita non facillè honoris aut libertatis amore capitur; & ex difficultatis & periculorum apprehensione sibi diffusus totum se ad Deum confert, seque in eum magna fiducia erigit conscius sibi se illa pericula ac molestiam propter Deum suscipere. Vnde etiam, quòd præcipuè est, Deus talibus dat maiorem gratiam, quia nunquam committit vt alicui damno sit propter se aliqua bona reliquisse, aut pericula prudenter suscepisse. Possunt hæc confirmari plurimorum sanctissimorum Pontificum exemplo, v. c. Augustini, Ambrosij, Basilij, Gregorij, &c. qui episcopalibus curis & functionibus ob proximi necessitatem implicati tanta sanctitate, vitæ innocentia, ac caritatis feruore enituerunt, vt plurimos etiam perfectos Religiosos in ijs superarint.

68

Vnde patet, caritatem dum ex talibus causis auocat aliquem ex Religioso statu ad secularem, nec inclinare ad minorem perfectionem (quia non inclinatur ad minorem voluntatis nostræ cum diuina coniunctionem) nec etiam ad id, ex quo necessariò sequitur minor perfectio; cum homo possit absolute in vtroque statu æ-

qualiter se Deo vnire: quamuis hæc vnio extra Religionem sit longè difficilior, & ferè instantior; atque ita secundum legem ordinariam nequit tam perfecta haberi extra Religionem ab eo, quem nulla necessitas à Religione auocat, quia impossibile est actum internum sine externo esse verè ex se efficacem, vbi hic est moraliter possibilis. Hinc omnes ferè Sancti, quantum in ipsis fuit, Religiosum statum expertierunt, nec nisi coacti dignitates Ecclesiasticas susceperunt. ideoque nullum in perfectione damnus senserunt, quia cum retinerent perpetuum & feruens Religionis desiderium, eius meritum non amiserunt, sed voluntas ijs profecto reputata fuit.

Hinc patet solutio secundæ obiectionis: licet enim contemplatio in se sit melior actio, tamen ratione circumstantiarum hæc potest esse melior, magisque hominem perficere, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 182. a. 2. idque ratione duplici necessitatis, scilicet nostræ & proximi. Ex qua nascitur in nobis obligatio Primò, tuendi vitam & valetudinem nostram, & eorum, à quibus eam accepimus; Secundò, satisfaciendi creditoribus; Tertiò, obediendi Superioribus; Quarto, prospiciendi salutem proximi. ad quæ caritas nos magis inclinatur, quàm ad meditationem, vt patet ex dictis 1. conclus. Idque Primò, quia illa sine peccato omitti non possunt. Secundò, quia melior est illa voluntas, quæ propter Deum, qui vult nos his obligationibus satisfacere, meditationem quantum in se est efficaciter volitam relinquit, quàm quæ ipsius dulcedini nimium inhæret. Vnde D. August. serm. 27. de verbis Domini in illud Christi, *Maria optima partem elegit.* fuscè docet, omittenda actione continuam contemplationem se statim esse secundum se optimum, tamen propter necessitatem proximi opera caritatis non esse omittenda, sine quibus caritas Dei in nobis esse non potest teste S. Iohanne epistolæ 1. c. 3. v. 17. Vnde etiam D. Augustinus supra per Mariam optimam partem eligentem vult intelligi & laudari æternam vitam, vbi nulla erit miseria, & consequenter nec opus misericordiarum.

Huc accedit, quòd opera pia succedentia meditationi magis perficiant caritatem, quàm continuata meditatio. Primò, quia cum corporis imbecillitas non ferat continuam meditationem, hæc diutius continuata languescit; quare tunc melior est magisque caritatem excitat feruida actio, quàm tepida contemplatio. Secundò, quia perfectius est desiderium boni diuini, quòd est magis efficax, & ad hoc caritas magis inclinatur: atqui is efficacius desiderat Dei gloriam, qui eam de facto iuxta suam conditionem in proximo promouet, quàm qui eam solum inter contemplandum desiderat: ergo illius desiderium est perfectius. Tertiò, quia præstantius est pluribus modis Dei gloriam optare & procurare; vt docent D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. & S. Bernardus serm. de nativ. S. Iohannis paulò post initium, vbi ait: *Est enim tantum lucere vanum; tantum ardere parum; ardere & lucere (scilicet alios ad perfectionem ducendo, eosque ita illuminando) perfectum est:* atqui caritas soli

con-

contemplationi vacans tantum in se ardet; quae autem simul incumbit in salutem proximi simul etiam illuminat: ergo haec est perfectior. Quarto, quia caritatis perfectio in eo consistit, quod nostram voluntatem perfectissimè vniat Deo, cuiusque voluntati conformet: hoc autem nequit perfectè consequi per suos actus solos; sed indiget subsidio omnium virtutum, sine quibus illi ferè sunt languidi & inefficaces: atqui multae virtutes, v.g. patientia, fortitudo, tolerantia iniuriarum & laborum, &c. sine actione acquiri nequeunt: ergo nec caritas potest sine his omnino perfici (quia ipsa necessariò est patientis, benigna, &c.) & consequenter nec sine actione ad illas virtutes acquirendas necessaria perfici potest.

Multae virtutes sola contemplatione acquiri nequeunt sine quibus non est omnino perfecta.

71 Perfectissima vita actionem contemplationi coniungit.

D. Basil.

D. Thom. Vita Religiosa seculari & contemplatione actioni praefertur.

Vnde patet Primò, illam vitam ex genere suo esse perfectiorem, quae vtilem salutem proximi actionem cõttemplationi adiungit: quia nec feruens in Deum caritas sola actione cõparari potest: nec caritas potest fieri patientis, efficacis, benigna, &c. sine actione. vnde etiam D. Basilus in regulis fusiùs disputatis c. 7. docet, in vita solitaria & plus periculi esse, & ad necessarias virtutes comparandas minus facultatis. vide D. Thom. supra a. 6. & 8.

Paret Secundò, statum Religiosum semper secundum se & quantum in nobis est, esse eligendum praesecculari, & cõttemplationem praefactione, quia illa secundum se meliora sunt, & magis hominem perficiunt, & ideo caritas ad illa per se inclinatur: ad haec solum per accidens ratione alicuius circumstantiae, scilicet necessitatis propriae aut alienae.

72

Male curas salutem alienam cum periculo periculi tuam.

Prudenter subis periculum remotum peccandi ut proximi aut tuae necessitati succurras.

CONCLVS. VIII. Caritas numquam inclinatur quis aliquid faciat, ad quod aliàs nõ obligatur, solum quia proximi salus speratur inde promouenda, si probabile sit suam ferè tantumdem laedendam aut impediendam; sed semper contra nos inclinatur, vt quantum in nobis est eas actiones assumamus, quibus nostra perfectio magis promouenda est. Sequitur ex conclus. 6. eamque aperte innuunt Auctores ibi citati. nam aliàs inclinaret ad praefertendam salutem proximi salutis propriae.

Hinc contra caritatem est Primò, suscipere aliquod officium quantumcumque necessarium salutis proximi, cum euidenti periculo periculi propriam aut peccandi mortaliter: quia hoc esset moraliter eligere peccatum mortale. Si tamen periculum sit remotum & probabiliter creditur euitandum, tunc grauis necessitas proximi, cui aliter nequit succurri, videtur praeponenda. Patet, quia victus lucrandi causa potest quis suscipere aliquod munus quod coniunctum est cum eiusmodi periculo peccandi (nam aliàs nõ liceret exercere militiam, mercatoriam, & quaedam similia officia, in quibus communiter sunt eiusmodi pericula peccandi): ergo multò magis cum eiusmodi meo periculo licitè procuro proximi salutem, quae cuius lucro temporalis praeponenda est. Cum igitur id licitè facere possim, tanta proximi necessitas & debita ei caritas à me exigat vt hoc faciam.

Quando verò proximi necessitas leuis est, etsi licitè cum tali periculo ei succurrat, caritas

Coninck de act. supernat.

tamen magis me inclinatur vt mea securitati prospiciam; quia inclinatur vt, quantum fieri potest, omne periculum mortaliter peccandi vitent, quam in casu, vbi aliàs magnus speratur fructus: nisi forte periculum sit etiam valde leue, & longè probabilius sit me id omnino euasuram, quae prudenti iudicio expendenda sunt. Vbi tamen non est notabile periculum peccandi, peruersio ordinis non est peccatum mortale.

Secundò, contra caritatem est extra grauem proximi necessitatem, aut quando ei aliter potest succurri, exponere se euidenti periculo peccandi: scilicet sapienter & grauius venialiter; si tamen hoc periculum sit remotum, vel peccata quae timeantur sunt leuia, & quibus vix ratabitur propria perfectio, videretur ingens proximorum profectus praeponeendus, qui aliàs impediretur. Ratio est, quia, cum sine huiusmodi leuibus peccatis hic viuere non possimus, non tenemur coram periculo tanti facere, vt eius vitandi causa, magnum aliquod bonum omittamus. Aliàs qui cõmuniter non orant sine distractionibus in quibus venialiter peccant, nunquam deberent orare, praefertim quando ad hoc non obligantur, quia diu orando exponunt se periculo peccandi venialiter per culpabilem distractionem: illud autem aperte absurdum est. Non est tamè mortale hic ordinem peruenire, vt per se patet: quando nihil omittitur aliàs obligatorium.

Tertiò, est contra caritatem etiam extra periculum frequentius peccandi, suscipere officium quo ferè tantum impedienda est perfectio propria, quantum proximi promouenda. sequitur ex concl. 6. & Auctoribus ibi citatis. Quamuis per se loquendo hic ordo sine peccato tunc inuerti possit: quia non tenemur sub peccato positivè velle maiorem nostram perfectionem, & consequenter non tenemur postponere maiorem proximi perfectionem nostrae. Tamen ea inuersio nõ potest esse actus virtutis, quia deest ordo ad hanc requisitus. Et hac ratione dixi esse contra ordinem caritatis. Quare talis actus erit naturalis proximi amor aut similis. Quod si magno valde excessu proximi perfectio crederetur magis promouenda quam mea retardanda, non est improbabile caritatem tunc posse inclinare ad hoc opus suscipiendum, quatenus ex eo tanta promotio salutis proximi, & consequenter maior Dei gloria sequeretur, quam videmur honestè posse procurare cum aliquo periculo incommodi nostri spiritualis, siue minoris perfectionis acquirenda. colligitur aperte ex Valentia 2.2. disp. 3. q. 4. puncto 3. Et hac ratione aliqua ex parte vera est sententia Lorca citati num. 43. docentis nos posse in bonis spiritualibus proximum obiectivè magis diligere quam nos ipsos. quamuis generaliter intellecta eius sententia, & prout ipse eam intelligit, vera non sit, vt ostendi concl. 6.

Dices Primò, Ergo caritas aliquando inclinatur in minorem perfectionem propriam. Respondeo nego consequ. quia non inclinatur in opus, ex quo per se sequitur minor perfectio propria, nec vt opus comodo fiat vt haec sequatur; sed solum vt fiat quatenus est promotivum hono-

73 An ob periculo peccati venialis deferenda sit cura proximi.

74 Imprudenter tum profectum de se, vt alienum promoueat.

Valentia.

75

ris Dei in proximo, et si ex operantis negligentia sequatur minor eius perfectio, ut dixi supra conel. 7.

76 Dices Secundò, Ergo caritas inclinabit etiam ad opus ex quo solùm paulò magis promouenda sit perfectio proximi, quàm mea retardanda; quia ex eo simpliciter sequitur maior Dei gloria. Respondeo, nego consequentiam, quia caritas non inclinatur absolute in maiorem Dei gloriam, sed cum aliquo respectu ad operantem, quem decet prius magis se procurare gloriam Dei in se quàm in alio. ut patet ex tertia ratione conclusionis 6. atque ita nisi aliunde magna sit in diuersis, semper nos incitat ut nostram perfectionem magis promoueamus quàm alienam.

77 CONCLUSIO IX. Caritas inclinatur ad præferendam salutem & perfectionem proximi omnibus donis animi naturalibus & gratijs gratis datis. Est communis, & per se patet: quia salus & perfectio proximi per se Deo placent, & hominem meliorem efficiunt: alia verò illa solùm per accidens, quatenus ad nostram aut aliorum perfectionem promouendam iuuant. unde patet in cogitationibus suis euanescere eos, qui magis querunt bene scire quàm bene viuere, aut proximorum salutem promouere.

DUBIUM VI.

Virum in bonis temporalibus, siue fortune, siue corporis, teneamur nos ipsos magis diligere quàm proximum?

78 NON querimus hic, vtrum is qui habet aliquos v. c. liberos aut parentes, quos ex pietate aliaue virtute tenetur decenter iuxta eorum statum sustentare, possit bona ad hoc necessaria alijs dare. de hoc enim disputabimus infra dubio 8. sed agimus solùm de eo, qui ab huiusmodi obligationibus liber est.

Hæc autem in re constat Primò, quemque in graui necessitate teneri in eiusmodi bonis plus amare rempublicam cuius est pars, quàm seipsum, atque adeò etiam vitam suam pro eius conseruatione profundere, ut ex communi sententia docet D. Thom. 2. 2. quæst. 26. a. 3. in corpore.

D. Thomas.

79 Constat Secundò, nos in eiusmodi bonis in pari necessitate licetè plus amare nos ipsos, quàm quemuis alium priuatum. Nam D. Thom. supra a. 4. ex eo, quòd quisque sibi propior est quàm alteri, bene probat caritatem vnumquemque inclinare ut magis amet se quàm proximum; quòd etiam in bonis corporalibus habet locum.

Licetè largimur alijs nobis necessaria ad vitam statum.

Constat Tertio, nos in ijs bonis externis, quæ non sunt necessaria ad conseruationem vitæ, posse plus diligere proximum quàm nos ipsos, hæc ei in pari necessitate largiendo; etiam ea quæ ad sustentationem nostri status nobis sunt necessaria. Quia nullo iure tenemur aut illa bona, aut ipsum statum nobis integrum conseruare: imò ob multos fines possamus nos his omnibus honestè spoliare.

Vtrum licetè me pro altero exponam periculo vitæ.

Dubium autem est, an per se loquendo, & secluso aliorum damno possim vitam meam pro vita amici priuati exponere euidenti mortis

periculo; v. c. in extrema necessitate dando ei panem ad vitæ sustentationem mihi omnino necessarium, aut in naufragio cedendo citabula, qua possem enotare, &c.

Quidam id negant. Primò, quia caritatis ordo postulat ut nos amemus præ proximo: at qui quicquid faceret amaret proximum præ se: ergo faceret contra ordinem caritatis. Secundo, quia cum non simus vitæ nostræ domini, non possumus eam sine necessitate perdere, sed tenemur eam conseruare quamdiu licetè possumus: at qui talis potest eam licetè conseruare; ergo ad hoc tenetur. Tertio, quia non possumus vitam spiritualem pro alterius salute spirituali exponere euidenti periculo: ergo nec corporalem pro corporali. Quarto, quia D. August. lib. de Mendacio c. 6. ait: *Si pro illius temporalis vitam suam ipsam temporalem perdit; non est iam diligere sicut seipsum, sed plusquam seipsum. quod sana regula doctrinam excedit.* Ita Palud. in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 2. conel. 3. Gabriel ibidem dist. 16. quæst. 4. ar. 2. conel. 1. & quidam alij. Pro eadem sententia citatur Durand in 4. d. 17. quæst. 6. in respons. ad 2. Sed ibi aperte contrarium dicit; nam docet nos honestè exponere vitam periculo, sicut pro republ. ita etiam pro amico: & quamuis inde sequatur mors, hæc tamen non eligi pro republica aut amico, sed solùm functionem boni cuius aut amici, ex qua mors per accidens sequitur.

CONCLUSIO. Per se loquendo, siue nisi ex alia obligatione teneamur vitam nostram conseruare, licetè eam exponemus euidenti periculo pro vita alterius saluanda, iuxta modos supra dictos. Ita expressè D. Thom. in 3. d. 29. quæst. vnica a. 5. ad 3. Durand supra citatus, S. Antonius 4. part. tit. 6. c. 3. § 8. Victoria relect. de homicidio nu. 27. Toler. lib. 5. Summæ cap. 6. Petrus Navarra lib. 2. de Restit. c. 3. nu. 27. Lessius de Iustit. cap. 6. dub. 6. num. 30. Azortom. 2. l. 12. cap. 4. q. 2.

Probatur Primò, quia sancti Patres laudant Damonem & Pirthiam, quorum vnus se tyranno vadem pro vita alterius obtulit: ut patet ex D. Hieron. in cap. 7. Michæ & D. Ambrosii. 3. Offic. c. 12. D. August. 1. 4. Confess. cap. 6. Lactantio 1. 5. de Institut. cap. 18. & alijs. Idem docet Aristoteles lib. 9. Ethic. cap. 8. vbi ait: *Verum est quod de studioso dicitur, complura inquam ipsum agere amicorum & patriæ gratia, & si opus fuerit mortem obire.*

Quidam ut hoc argumentum eludant, respondentiales ab ijs vitis laudari, non quia vitam suam exponunt pro vita amici consequenda; sed quia in eo actu expetunt honestatem, & hæc suæ vitæ præponunt. Sed hoc parum consequenter, quia ille actus nequit esse honestus, nisi quia est honestum exponere vitam suam pro vita amici: ergo hoc debet necessariò esse honestum, vnde eo actu possit honestas expeti. Adde, Aristotelem ibi aperte eodem modo loqui de exponente vitam pro patria, & exponente eam pro amico: at qui illud est simpliciter honestum: ergo & hoc.

Probatur conclusio Secundò, quia potest quis exponere vitam suam certis periculis pro

conseruatione sui status ac honoris: ergo magis pro vita amici & amicitia honestate.

82 Tertiò, quia famuli pro tuenda vita sui dominilicè exponunt se certissimis vitæ periculis, & accepto stipendio licitè ad hoc se obligant: quare igitur non liceat id facere pro honestate amicitia, quæ melior est eiusmodi lucro: & si quis pro stipendio & amore lucri possit se ad illud obligare, quare non etiam amore honestatis possit se amico gratis ad hoc obstringere?

Quartò, quia, etsi furiosum te inuadentè licitè occidas, vt vitam tuam tuearis, tamen laudabiliter permittis te potiùs occidi: quo casu tamè perdis vitam tuam vt conserues vitam alterius.

83 Ad primum argumentum contrarium D. Thomas supra negat min. quia talis in eo actu non amat proximum præ se, sed bonum virtutis præ vita. Adde, caritatem in solis bonis spiritualibus nos obligare vt nos diligamus præ proximo, in alijs verò id solum permittit. quare neganda est maior si loquamur de postulatione inducente obligationem respectu bonorum corporalium.

Caritas in solis bonis spiritualibus nos obligat vt amemus nos præ alijs.

Ob multas causas licitè definimus conseruare vitam.

Lessius.

Ad secundum, nego maiorem semper esse veram: quia multæ possunt occurrere causæ, ob quas honestè definimus conseruare vitam, etià eo casu, quo eam licitè possumus conseruare: vt patet ex dictis, & cum alijs bene docet Lessius l. 4. de Virtut. card. c. 3. n. 12. & patet vel ex instituto Carthusianorù, qui licitè se obligant ad non edendas carnes, etsi ratione morbi id esset necessarium ad vitæ conseruationem.

84 Ad tertium, nego consequentiam: quia longè magis tenemur vitare mortem nostrâ spiritualem, quia grauissimum malum est, quod nullum ob finem potest honestè appeti; quàm mortem corporalem, quæ sæpè habet rationem boni, & ob finem honestum potest appeti, v. c. vt liberemur à periculis peccandi, vt citius fruamur Deo: quamuis enim non possimus nobis ob has causas inferre mortem, licitè tamen ob eas optamus mori.

Ob multas causas licitè optamus mortem, illicite tamen eam nobis inferimus.

Ad quartum, Respondeo S. Augustinum nõ dicere hoc esse contra eam regulam, sed eam excedere; quia nimirum talis plus diligit proximum, quàm illa regula præcipiat. Nec refert quòd contraria explicatio, scilicet, quòd Augustinus ibi velit innuere hoc esse illicitum, videatur magis consona adiunctis; quia hoc non ita hinc curandum est; nam ipse August. lib. 1. Retract. c. vltimo fatetur in hoc libro multa obscure & confusè à se dicta esse magis inquirendo quàm asserendo.

August.

Hinc patet nos licitè exponere vitam nostrâ euidenti periculo pro conseruatione vitæ alicuius personæ etiam priuatæ, quæ concionando aut alia ratione multùm prodest salutis animarum; atque adeò hoc esse valdè laudabile, & ex caritate theologica, quatenus cedit in honorem Dei, appetibile.

Nota tamen, eum qui habet vxorem & liberos, quibus alendis aut moribus Christianis instruendis vita ipsius valdè necessaria est, contra caritatem his debitam facturum, si vitam suam pro priuato amico tali periculo exponeret.

Coninck de act. supernat.

Quod etiam insinuat D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 6. dum dicit neminem debere dare eleëmofynam ex pane suæ & filiorum vitæ sustentandæ necessario. Vbi nullo modo (vt aliqui putant) contradicit ijs, quæ docuit in 3. citatus supra nu. 81. vbi dicit amicum honestè pro amico vitam periculo exponere. Sed vtrum que commodissimè potest conciliari, si vnum intelligas de homine omnino libero, sine cuius vita non est alteri obligata; & alterum de eo qui vxori & liberis alendis obligatur. Sic etiam persona publica, cuius vita est valdè necessaria reipublicæ, male faceret exponendo eam certo periculo pro priuato.

D. Thomas.

D V B I V M VII.

Quaratione, siue quibus casibus salus proximi est preferenda saluti corporis nostri, ita vt hanc pro illa teneamur profunderè:

D. Ius Thom. 2. 2. q. 26. art. 5. absolute docet, 85 animam proximi magis esse diligendam, D. Thomas. quàm corpus nostrum, quia caritas fundatur super participatione bonitatis Dei, & beatitudinis æternæ; quàm magis participat anima, quàm corpus. Ex quo sequitur, nos teneri aliquando vitam spiritualem proximi præponere vitæ nostræ corporali, hanc pro illa profundendo. In quo omnes consentiunt: nam clarè ex Scripturis constat. Nam Christus Iohan. 15. ait: *Hoc est præceptum meum vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* & ostendens in quo hæc dilectio consistat subdit: *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat pro amico suo.* Vbi aperte insinuat, nos debere pro proximi salute animam ponere, sicut ipse suam pro nostra salute posuit. Vnde S. Iohannes epistolæ 1. c. 3. ad hunc locum alludens ait: *In hoc cognouimus caritatem Dei, quoniam ille animam suam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Ratio huius est, quia caritas postulat vt subeamus paruam damnum ad auertendum ingens damnum proximi, præsertim si hic illud nulla ratione potest auertere: & ita teneor facere iacturam alicuius pecuniæ vt seruem vitam proximi: motus autem corporis comparata cum morte animi, præsertim æterna, est valdè exiguum malum: & consequenter præ illo est negligendum.

85 D. Thomas.

Certum est nos aliquando teneri vitam corporalem perdere pro spirituali proximi saluanda. Iohan. 15.

1. Iohan. 3.

Posito igitur quòd aliquando teneamur ponere animam pro fratribus, quæstio est quando ad id teneamur. Potest autem hoc disputari vel respectu priuatorum, vel respectu Superiorù quibus singulariter animarum cura incumbit.

CONCLUSIO I. In extrema proximi necessitate spirituali quiuis tenetur ei succurrere etiam cum certo periculo vitæ; si sit probabilis omnino spes eum iuuandi. Sequitur aperte ex iam dictis: nam si aliquando teneamur vitam corporis exponere certo periculo pro salute proximi, ad id maxime tenemur in dicto casu. Vnde etià communiter Doctores in hac conclus. consentiunt, vt patet ex Bañez, Caiet. & Malder. 2. 2. q. 26. a. 5. Turrian. disp. 87. dub. 2. concl. 3. Valentia disp. 3. q. 4. puncto 4. assert. 5. Lorca sect. 3. dubio 28. memb. 2. Toletol. 4. Summæ c. 10. Azor tom.

86

Bañez. Caiet. Malder. Turrian. Valentia. Lorca. Toletus. Azor.

Nauar.

tom. 2. l. 12. cap. 4. *Nauar.* c. 24. nu. 9. & alijs.
Dixi. si sit probabilis spes eum iuuandi. Quia si hæc spes sit exigua aut valdè dubia: omnes fatentur nos non teneri vitam pro altero tanto periculo exponere.

87
Quis dicatur esse in extrema necessitate.

Nota Doctores communiter docere, eum esse in extrema necessitate spiritali constitutum, qui constitutus in periculo æternæ damnationis non potest se ex eo villo modo eripere, ita vt sine mea opera salus ei aut omnino aut saltem secundum moralem æstimationem possit dici impossibilis.

In tali autem necessitate, vt omnes fatentur, constitutus est Primò, existens in mortali peccato, qui dormiens aut phrenesi laborans subito ab inimicis aut etiam à seipso est occidendus, nisi ego id impediam; quare si possum etiam cum periculo vitæ teneor id impedire, modò sit valdè probabilis spes, quòd ea ratione poterit euadere damnationem, v. cad se postea redeundo & confitendo, &c.

88
Nauar.
Siluester.
Lorca.

Secundò, infans non baptizatus iam iam moriturus. *Nauar.* tamen c. 24. n. 9. *Siluest.* verb. *Belum*, 2. q. 4. *Lorca* 2. 2. sect. 3. disp. 28. n. 32. & quidam alij docent, nos non teneri talem cum periculo vitæ baptizare, nisi sit filius hominis Christiani. Quia filium hominis Ethnicum non possumus baptizare inuitis parentibus. Sed hæc ratio nec est generatim vera (nam, vt ostendit o. 1. de Sacram. q. 68. a. 10. n. 76. multis casibus filius hominis infidelis inuito parente licitè baptizatur præsertim in articulo mortis) nec etiã generatim ex ea infertur intentum: nam fieri potest, vt pater infidelis infantis consentiat in baptismum filij, & hic quia est in loco infecto peste nequeat sine periculo vitæ baptizari. Quare illorum assertum solùm est verum, quando talis infans nequit baptizari nisi vis iniuste inferatur parentibus, aut cum alia graui ac iniusta eorum perturbatione: quo casu ille infans licitè baptizari nequit.

Licitè quandoque baptizatur infans parentibus infidelibus inuitis.

89

Tertiò, multi asserunt in extrema necessitate esse constitutum peccatorè qui proximus morti timens se non esse contritum instanter petit confessarium; atque ita deficiente Parocho quemuis sacerdotem etiam cum periculo vitæ teneri ipsius confessionem audire. Quia et si talis per contritionem saluari possit, hæc tamen ei est difficilis, & ipse meritò timet ne non sit contritus. Ita *Lorca* supra & *Bañez* 2. 2. quest. 26. a. 5.

Lorca.
Bañez.

An moriturus existens in mortali, qui creditur non esse contritus, sit in extrema necessitate.

Sed hoc alijs videtur difficile: nam hinc sequeretur, tempore pestis aut inuasionis hostilis quemuis sacerdotem in defectu aliorum teneri se pro quouis existente in periculo mortis (præsertim si sit ei probabile eum fortè esse in peccato mortali) exponere periculo vitæ: & multò magis pro eo, qui non petit instanter confessarium, quam pro eo qui petit: quia de illo magis timendum est, ne in malo statu moriatur, quam de hoc. Communiter tamen Doctores docent, tali tempore solos eos quibus incumbit cura animarum, teneri infectorum confessiones cum periculo vitæ audire. vnde *Lorca* supra num. 38. vult tunc alios in defectu Parochorum non teneri cum maximo, sed so-

lùm cum graui detrimento corporali audire confessiones peste morientium: in quo non loquitur consequenter.

Hinc meritò *Nauar.* c. 24. nu. 9. hunc casum limitat ad existentem in peccato mortali, qui omnino ignorat sibi necessariam esse contritionem extra susceptionem Sacramenti, aut omnino ignorat quid sit contritio, & quomodo eam possit in se excitare: atque ita non curat se ad eam habendam excitare. Et omnino probabile est sacerdotem qui certò illius statum sciret, & omnino speraret se posse eum iuuare, etiam cum periculo vitæ ad hoc teneri. nam, et si talis faciendo omne quod in se est, posset maiorem à Deo illuminationem accipere, & ita contriti, tamen in homine rudi & mortis angustijs presso hoc est difficillimum, ideoque secundum communem Doctorem sententiam talis potest dici in extrema necessitate constitutus.

Quartò, *Bañez* supra docet esse in extrema necessitate hominem simplicem, qui ab hæretico seducitur. Sed hoc generatim sumptum non est probabile. Quia vel talis laborat ignorantia vincibili, & sic non est in extrema necessitate, quia potest se iuuare: vel laborat ignorantia inuincibili, & tunc in eo errore non peccat. His adde, talem postea sæpè habiturum occasiones cognoscendi veritatem, si ad hoc prout potest & debet voluerit laborare. quare nullo modo potest dici constitutus in extrema necessitate. Melius *Nauar.* c. 24. nu. 10. ait in tali necessitate constitutum, qui inuincibiliter ignorat res fidei aliaue necessitate medij ad salutem necessariam, & est in articulo mortis constitutus. Et iuxta dictan. 90. is qui potest talem iuuare, videtur etiam cum periculo vitæ ad hoc teneri.

Opinioni *Bañez* fauet *Lorca* supra num. 33. vbi docet, quando hæreticus seducit plebem deficientibus alijs quemcumque ad hoc aptum teneri ei resistere, etiam cum periculo vitæ. Quod quidem omnino credo verum esse, quando esset evidens periculum ne multi seducerentur, & probabilis spes illud impediendi si quis ad hoc aptus se ei opponeret: nam hic ad hoc obligabitur: non tamen ex eo præcisè, quòd seducti sint tunc in extrema necessitate, vt *Lorca* insinuat (hoc enim, vt iam ostendi, non est probabile) sed quia tunc ipsa communitas, atque adeò fides Catholica in ijs locis absolutè periclitatur: pro quorum defensione etiam priuati tenentur vitæ discrimen subire: hoc enim à quouis fideli & membro Ecclesiæ exigunt tam caritas debita communitati (cuius bonum longè magis tenemur procurare, quam priuatum) quam honor fidei, cuius confessionem in tali casu tenemur non erubescere. vt in simili ostendi disp. 15. n. 92. & 107.

Quintum casum aliqui ponunt, quando aliquis & præsertim plures in aliqua communitate ex ignorantia vincibili putarent aliquem contractum esse iustum, qui tamen est vsurarius, & crederentur in ea ignorantia perseveraturi.

Sextò, quando pater ob paupertatem filiam inuitam est prostituturus, & hæc creditur nisi impediatur vsque ad mortem in eo peccato perseveratura.

Septimò, quando aliqua adultera, nisi impediatur, videtur continuò in adulterio perseveratura. putant enim illitunc quemvis qui id probabiliter facere potest, cum periculo vitæ teneri ea impedire.

94 Sed hæc parum sunt probabilia, ideoque meritò ab alijs hi casus aut omittuntur (vt à Nauarro, Bañez, Maldero citatis nu. 86.) aut expressè negantur, vt à Lorca suprâ. De quinto casu patet, quia vel illa ignorantia est ijs moraliter vincibilis, & tunc nullo modo possunt dici esse in graui necessitate, cum absolutè voluntariè eam ignorantiam patiantur; vel est omnino inuincibilis, & tunc cum contractum sine vlla culpa exercent. Adde, quòd tales in articulo mortis, aut etiam dum aliàs confitentur, vel inuincibiliter non recordantur illius peccati quod ex vincibili ignorantia commiserunt, & ita possunt verè atteri & per Sacramentū iustificari sine illius peccati confessione, aut maiore notitia: vel illius aliquo modo recordantur, & dubitant an licitè eiusmodi contractum exerceant; & tunc facilè possunt confessarium consulere & ipsius consiliū sequi. Vnde constat tales ne quidem esse in graui necessitate.

95 In sexto & septimo casu etiam clarissimum est tales non esse in extrema necessitate. Nam illa adultera omnino sponte peccat, arque ita ne quidem est in graui necessitate. Illa autem filia est initio secundùm quid inuita peccet, tamen absolutè voluntariè id facit, & volendo sustinere patris iram, aut vt summum periculum vitæ, potest ab omni periculo peccandi liberari: nemo autem præcisè ex caritate tenetur vitam suam exponere periculo vt personam priuatam à periculo vitæ liberet. His adde, illam paulò post aut morte parentis omni eiusmodi necessitate liberandam, aut facilè reperituram occasionem se aliqua via illis molestijs liberandi, si ad hoc velit seriò conari, aut etiam contracto grauiore morbo ab eiusmodi peccatis necessariò cessaturam.

Confirmatur, quia aliàs sequeretur, me non posse vt vitam defendam, occidere inuaforem qui ab alio metu adigitur vt me occidat; quia hic est in longè maiore necessitate, quàm illa filia: & tamen certum est licere talem inuaforem cum moderatione inculpatae tutelæ occidere.

96 **CONCLUSIO II.** Extra extremam necessitatem caritas quidem suadet, vt homini particulari in periculo salutis constituto etiam cum euidenti periculo vitæ nostræ succurramus, quando est spes eum iuuandi, tamen personas priuatas ad hoc non obligat. Ita Bañez, Malderus, & Lorca suprâ, & videtur communior sententia.

Bañez.
Malderus.
Lorca.

Prior pars probatur, quia est actus heroicæ virtutis, proximi salutem & honorem Dei, qui per alterius peccatum, & fortè etiam damnationem, grauius esset laudendus, propriæ vitæ præponere. Cùm enim illa sint bona longè excellentiora, quæque Deo magis placent, quàm vita nostri corporis, non potest non esse laudabile & Deo gratum pro illorum defensione vi-

tam corporalem periculo exponere. Excipiendus tamè casus, quo alicuius vita esset communitati valdè necessaria, ita vt multorum salus ab ea penderet; tunc enim talis etiam in extrema necessitate pro priuati salute eam imprudenter certo periculo exponeret; quia sic vt vnum seruaret multos periculo exponeret.

97 Secunda pars prob. Primò, quia cùm constitutus in graui necessitate salutis possit adhibendo diligentiam se ex ea eripere; non potest me obligare vt cum tanto meo incommodo eum eripiam.

Secundò, quia constitutus in periculo vitæ corporalis, ex quo etsi difficulter, tamen absolutè potest se eripere, non potest me obligare, vt ei ex caritate succurram cum diminutione mei status, siue ex bonis ad huius conseruationem aliquo modo necessarijs: ergo nec constitutus in periculo damnationis, ex quo etiam moraliter loquendo, etsi difficulter, potest se eripere, nequit me obligare vt ei cum periculo vitæ succurram: videtur enim par vtriusque ratio.

Tertiò, quia cùm hæ necessitates sint satis frequentes, nimis esset graue, & contra suaue caritatis iugum, quemvis obligare vt eas cum tanto suo periculo tollat; præsertim cùm non vulgaris, sed omnino heroicæ caritatis ac fortitudinis sit vitam suam pro alterius salute sponte morti exponere.

Quartò, quia aliàs priuati in similibus periculis tantum obligarentur aliorum saluti prospicere, quantum Pastores: atqui hoc est falsum & contra apertam sententiam D. Augustini epistolâ 180. vbi ostendit, tempore persecutionis aut pestis longè aliter obligari Pastores ne suas oues deserant, quàm alios ne suos ciues deserant: ergo dicendum est priuatum non teneri talibus succurrere cum periculo vitæ.

In conclusione dixi Primò, non eo casu non teneri succurrere hominis particularis necessitati; quia quando ipsa communitas laboraret simili necessitate, vt si ab hæreticis magna ex parte peruerteretur, teneret ei etiam cum periculo vitæ succurrere, quando esset probabilis spes eam iuuandi, vt dixi n. 92. Et confirmatur, quia quiuis ciuis tenetur suæ reipublicæ in graui necessitate temporali constitutæ etiam cum periculo vitæ succurrere: ergo multò magis in necessitate spirituali ad hoc tenetur.

98
Communitati graui periculo spirituali laboranti tenetur cum periculo vitæ succurrere.

Dixi Secundò, me ad illud non teneri cum euidenti periculo vitæ. Quia si periculum illud esset leue & parum probabile, teneret eo contempto proximo in graui necessitate spirituali constituto succurrere; quando esset ferè certa spes eum iuuandi; quia illud vitæ periculum non est tanti faciendum, vt propterea possim æternam proximi salutem in eo casu negligere.

99

Ita Azor tom. 2. Moral. l. 12. c. 4. qu. 2. & Tolerus l. 4. Summæ c. 10. & Valentia tom. 3. disp. 3. q. 4. puncto 3. assert. 5. quamuis ipsi aliquanto generalius loquantur; tamen hanc sententiam apertè docent, & fortè secundùm eam explicari possent. Quando autem proximi necessitas & vitæ periculum talia sint, vt hoc præ illa sit necessariò contemnendum, prudenti iudicio spe-

Azor.
Tolerus.
Valentia.

Etandum est: nam generalis regula dari nequit; cum secundum varias circumstantias hæc in omnibus casibus possint variari.

100
Teneor gra-
uiter labo-
ranti succur-
re cum ia-
ctura bono-
rum.

Ex quibus sequitur Primò, me teneri succurrere, quando possum, tali necessitate laboranti cum aliqua iactura bonorum; non minùs, imò multò magis, quàm teneor succurrere laboranti extrema necessitate corporali: quia illius periculum sine comparatione est grauius.

Sequitur Secundò, me cuius proximi necessitati spirituali, præsertim quando agitur de vitanda morte ipsius spirituali, siue de vitando peccato mortali, quantum uis ei uoluntario, teneri succurrere, quando id possum sine meo incommodo facere, ut per se patet, & fusius ostendam in materia de correptione fraterna disput. 28. dub. 6.

101
Ad quid ob-
ligentur Su-
periores in
spirituali
suorum pe-
riculo.
Valentia.
Malder.
Lorca.
Iohan. 10.
August.

CONCLUSIO III. Superiores, quibus cura animarum commissa est, ratione sui officij tenentur etiam cum periculo vitæ grauibus suorum subditorum necessitatibus succurrere. Ita Valentia, Malder. Lorca citati n. 86.

Colligitur hæc conclusio clarè ex Iohan. 10. ubi singulariter de pastoribus dicitur, quòd teneantur animam suam ponere pro suis ouibus; & dicuntur mercenarij, qui lupo ueniente fugiunt. Vnde etiam S. Augustinus epist. 108. ad Honoratum valdè fuse probat, eos singulariter obligari ne suas oues tempore persecutionis aut in similibus periculis deserant. Ex quibus sic argumentor, Priuati tenentur cum certo periculo vitæ succurrere proximo in extrema necessitate spirituali constituto: atqui Pastor secundum iam dicta longè magis & in pluribus casibus obligatur succurrere subdito, quàm priuatus proximo: ergo ille tenetur ei succurrere etiam in graui necessitate cum certo periculo suæ vitæ.

Probatur Secundò, quia Pastores ideò præcipuè accipiunt à subditis stipèdium siue suam sustentationem ac præbendam, ut ijs in similibus necessitatibus succurrant, & consequenter quasi ex contractu se ad hoc obligant: ergo ad hoc tenentur etiam cum certo vitæ periculo; sicut famulus ad id conductus etiam cum certo periculo suæ vitæ tenetur dominum suum periclitantem defendere.

102

Nota Primò, Pastorem instante tali necessitate non posse inuitis subditis renunciare suo officio, sicut nec miles instante pugna potest renunciare militiæ; nam aliàs licitè vterque fugeret, veniente lupo aut inimico, renunciando suo officio.

Quando aliqui dicendi sunt constituti in graui necessitate spirituali.

Nota Secundò, talem necessitatem esse Primò, quando heretici peruerunt plebem, præsertim quando multis, & consequenter ipsi communitati, periculum imminet; quo casu etiam priuati tenentur cum periculo vitæ ei malo occurrere, quando possumt.

Secundò, quando in persecutione aut hostili incurfione fugiente Pastore tota plebs esset destituenda sacerdotibus, à quibus Sacramenta possent percipere, & in fide confirmari. vide dicta disp. 15. n. 103. & 104.

Tertiò, quando tempore pestis est periculum ne aliqui siue confessione moriantur; quos Pa-

stor alijs deficientibus tenetur etiam cum periculo vitæ audire: ne aliàs periculo damnationis exponantur, si forte non sunt contriti; ut in rudibus præsertim facillè posset accidere.

Nota Tertiò, quando Pastor potest suis ouibus per alios sufficienter providere (quod tempore pestis omnino quantum potest fieri conuenit, ne Pastor sanos propter ægros tenetur deserere) eum non teneri se exponere periculo, ut ex S. Augustino notauit loco mox citato: & ratio est, quia tunc cessat necessitas.

D V B I V M VIII.

Qua ratione vnus proximus sit magis diligendus, quàm alter?

101
Vidam apud Magistrum in 3. d. 29. §. Vnde
etiam. docent, nos quoad affectum debere
omnes proximos æqualiter diligere; sed in operis
exhibitione esse differentiam; ita scilicet ut
aliquibus ex caritate plus teneamur bene face-
re, quàm alijs. Mouentur præcipuè auctoritate
D. Augustini, qui l. 1. de Doctrina Christiana c.
28. ait: *Omnes autem homines æquè diligendi sunt,*
sed cum omnibus prodesse non possis, his potissimum
consulendum est, qui pro locorum & temporum, vel
quarumlibet rerum oportunitatibus, constrictius tibi,
quasi quadam sorte iunguntur. Item in expositio-
ne c. 6. ad Galatas explicans illud: Operemur bo-
num ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei,
ait: Omnibus enim pari dilectione vita optanda est: etsi
non omnibus eadem possint exhiberi dilectionis officia.
Quam sententiam Magister non omnino rej-
cit, licet §. Verum quia contrariam præferat.

104
Sed plurimi Doctores secuti D. Thom. 2. 2.
qu. 26. a. 6. hanc sententiam putant esse impro-
babilem. Primò, quia caritas non minùs est or-
dinata, quàm natura: atqui in naturalibus interi-
rior inclinatio respondet exteriori effectui; nam
sicut terra de facto descendit infra aquam, ita
intrinsicè habet ad hoc inclinationem: ergo
sicut caritas inclinatur ut secundum exteriorem
affectum vnum præ alio diligamus; ita etiam in-
clinatur ut similiter secundum internum affectum
vnum præ alio diligamus.

Secundò, quia externa caritatis ostensio non
debet esse ficta, sed debet procedere ab inter-
iore vero affectu: ergo sicut caritas inclinatur, ut
vni præ altero aliquod bonum conferamus: ita
inclinatur ut illud ipsi præ altero optemus; & con-
sequenter ut eum interius magis amemus: nam
sicut aliquem interius amare, nihil est aliud,
quàm ei velle bonum, quia ei bonum est; ita ipsi
magis velle bonum quàm alteri, est eum inter-
ius magis amare quàm alterum. Et sanè si prior
sententia ita generatim intelligatur, est sine du-
bio falsa, ut dicta argumenta probant, & præ-
sertim secundum. Sed non credo eius Auctores
eam vnquam ita generatim intellexisse.

105
Durandus verò in 3. d. 29. q. 1. a. 1. distinguit
duplicem affectum caritatis, scilicet compla-
centiæ, quo nobis placet bonum proximi iam
ab eo adeptum: & desiderij, quo desideramus
ei bonum nondum adeptum. docerque quòd
sicut vnus Beatus in cælo de facto habet maio-
rem

rem gloriam quam alter; ita hoc nobis debet placere: loquendo tamen de bono nondum acquisito, nos debere omnibus æqualem gratiam & gloriam optare. Primò, quia tantum cuique bonum desiderandum est, quanti est capax: sed omnes æqualis gloriæ sunt capaces: ergo omnibus æqualis est desideranda. Secundò, quia desiderare alicui minorem beatitudinē quam alteri, videtur provenire ex aliqua invidia aut æmulatione: præsertim cum vnius beatitudo nequeat alteri obesse, eiusque beatitudinem minuere.

106
Magister. Eidem sententiæ valdè fauet Magister supra nam docet Augustinum citatum num. 103, ideo dicere nos omnes æquè ac pari dilectione debere diligere; quia debemus omnibus optare vt pari bona mereantur, iisque tantum bonum desiderare quantum nobis, etsi non pari affectu. Quia nimirum debemus dicta bona appetitiuè magis vni quam alteri; ita scilicet vt posito casu, quo non possint omnes æqualiter idem bonum participare, id optemus nobis præ alijs, & vni proximo præ altero. Et quamuis alij D. Augustinum aliter explicant; hic tamen videtur omnino fuisse ipsius sensus. Nam cum c. 27. dixisset Deum super omnia diligendum, & proximum magis quam corpus nostrum: ed quòd ille possit nobiscum Deo frui, corpus verò nostrum non ita; siue ed quòd nostrum corpus non sit capax eiusdem beatitudinis cum anima, subdit: *Omnes autem homines æquè diligendi sunt*, &c. vt supra citauit. Vbi apertè insinuat, sicut ideo corpus nostrum minus diligimus quam proximum, quia non est similiter capax beatitudinis; ita ideo nos debere æquè omnes homines diligere, quia omnes æqualiter sunt capaces beatitudinis. Item cum subiungat nos ideo non debere omnibus æqualiter, sed vni magis quam alteri consulere siue beneficere, ed quòd nobis sit impossibile omnibus æqualiter prodesse; apertè insinuat nos ex parte nostra debere optare omnibus æqualiter prodesse, si qua ratione id fieri possit; & ideo præcisè posse id non omnibus æquè efficaciter velle, siue ideo posse velle vni præ altero consulere, quia non possumus omnibus æqualiter consulere.

107
Lorca. Hanc sententiã omnino rejicit Lorca 2. 2. q. 26. in explic. a. 6. n. 8. Primò, quia qui cupit suum amicum esse sanctiorem alio sibi ignoto; nihil facit inordinatum. Secundò, quia secundum sententiam Durandi deberemus cuius optare tantam gratiam & gloriam, quantam habet anima Christi: atqui hoc est absurdum: ergo & illud vnde sequitur. Tertiò, quia non debemus singulis optare tantam gloriam, quantam per diuinam potentiam habere possent; sed solum tantam quantam habere possunt secundum diuinam dispositionem, & propriam cooperationem: qua ratione varij inter eos sunt gradus. Vnde infert Primò, nobis non licere alijs optare tantam gloriam quantam habent B. Virgo & Apostoli: quia secundum legem Dei ordinariam alij ad eam peruenire non possunt. Secundò, nos licitè vni præ altero optare præstantiorem gloriam inter eos, de quibus non constat quis eorundem maiorè gloriam sit prædestinatus.

Nota Primò, nos varijs modis posse alicuius bonum amare. Primò, solum complacendo nobis in bono quod habet. Secundò, desiderio inefficaci ei aliquid bonum optando. Tertiò, id efficaciter ei procurando, saltem quantum in nobis est.

Item possunt hæc omnia fieri Primò, simpliciter & siue comparatione cum altero, v. c. optando Petro tantam gloriam, non curando an hæc sit æqualis alterius gloriæ nec ne.

Secundò, comparatiuè, v. c. expressè optando, vt Petrus habeat æqualem gloriam cum Paulo, aut etiam hoc maiorem. Quod rursum varijs modis fieri potest. Primò, optando vt Paulus habeat minorem gloriam, aut ne habeat maiorem, vt hac ratione Petrus habeat ei æqualem aut maiorem. Secundò, optando vt sine vilo damno Pauli Petrus sit ei æqualis, aut maior in gloria. Tertiò, optando vt Petrus habeat tantam gloriam quantam Paulus de facto habet, simul tamen huic optando maiorem quam de facto habet.

Nota Secundò, nos posse alicui præ altero velle aut bona necessaria ad salutem animæ vel corporis, vel etiam ad decentiam status sustinendam: aut talia quæ ad hæc simpliciter non sunt necessaria; vt sunt maior sanctitas, maiores diuitiæ, &c. Hoc autem dubio præcipuè agimus de bonis spectantibus ad salutem ac beatitudinem animæ, quia de his est præcipua quaestio; ex occasione tamen simul etiam de alijs agemus.

Nota Tertiò, hæc posse quæri. Primò, ad quid caritas obliget. Secundò, ad quid magis inclinet, siue quid secundum eam magis deceat. Tertiò, quid licitè fieri possit, etsi fortè contrarium magis deceat.

CONCLUSIO I. Caritas nec obligat, nec inclinat nos vt vnum proximum intensius amemus quam alium; sed potius inclinat vt omnes quam possimus intensissimè amemus propter Deum. Hæc iam est communior sententia, & apertè patet ex dictis dub. 1. concl. 3. vbi ex communiore sententia ostendi nos proximum honestè tam intensè amare quam ipsum Deum, & hoc à Beatis fieri. vbi etiam n. 2. ostendi, D. Thomam & quosdam alios dum aliquando videntur contrarium docere, accipere *intensius* pro *appretiatiuè*.

CONCLUSIO II. Etsi, vt patet ex dictis disp. 24. nu. 61. & 62. non teneamur vnquam proximum explicitè in se amare amore omnino inefficaci, & consequenter nec eiusmodi amore absolutè teneamur vnum præ altero amare: tamen posito quòd eiusmodi actus eliciamus, sæpè vnus præ altero nobis est amandus tam amore complacentiæ, quam desiderij. De priore amore id docent Durandus supra, & S. Thom. supra a. 7. & 13. Et per se patet, quia posito quòd velim elicere actum cõplacentiæ circa gloriam quam Sancti de facto habent, debet mihi placere quòd sanctior habeat maiorem: quia non potest mihi displicere quòd habeat tantam gloriam, quantam de facto habet: & quamuis absolutè loquendo possum desiderare vt is, qui de facto habet minorem gloriam, sit sanctior, & ita

108
Varijs modis alterius bonum amamus.

109

110

111

D. Thom. Durand.

ita habeat æqualem gloriam alteri; tamen nequeo gaudere cum habere æqualem cum eo gloriam: quia non possum merito gaudere de gloria alicuius Beati nisi quam de facto habet: cum igitur sanctior habeat maiorem, si velim circa diuitorum gloriam gaudere, debet mihi placere maior gloria sanctioris. Idem aperte docent communiter Doctores de affectu desiderij appetitiuæ maioris respectu vnius quam alterius, vt patet ex dictis.

112 **CONCLUSIO III.** In bonis ad salutem siue animæ siue corporis necessarijs tenemur aliquid quando vnum proximum præ altero appetitiuæ diligere, tam affectu interno quam externo opere. Ita D. Thom. 2. 2. q. 26. a. 6. & Caietan. Bñez, Lorca, Mald. ibidem, Turrian. disp. 76. Valentia disp. 3. q. 4. puncto 4. & alij communiter. De opere externo, est expressè D. Augustini supra, eamque omnes fatentur. Et per se clarum est quòd quando pater & alius ignorus sunt in periculo salutis animæ aut corporis, si non possum vtrique succurrere, me teneri potius succurrere patri quam externo; præsertim mihi alijs ignoto. De affectu interno prob. quia fieri nequit, vt tunc patri magis quam alteri liberè succurram, nisi id velim facere, & consequenter nisi velim siue amem salutem patris præ salute alterius.

113 Ex quo vterius patet, quòd si extra tale periculum velim mecum statuere vtri ex ijs duobus in dicto casu vellem succurrere, me teneri velle potius succurrere patri, & consequenter huius salutem præ salute alterius appetitiuæ amare. Nam cum aperte malum sit in eo casu velle potius succurrere externo quam patri, aut etiam velle vni non magis succurrere quam alteri (quia hoc esset virtute velle vtrumque perire, cum, vt supponitur, fieri nequeat vt alteruter saluus sit, nisi ei velim præ altero succurrere) ita etiam malum est alterutrum horum velle sub conditione, si talis casus occurreret; & consequenter si velim statuere, quid tali casu essem facturus, de eo statuere potius succurrere patri, quam alteri. Ex quo etiam patet vltima pars conclus. 2.

114 **CONCLUSIO IV.** In bonis ad salutem corporis aut animæ non necessarijs, caritas quandoque præcipit, quandoque solùm suadet vnum præ altero diligere. sequitur ex dictis.

Prior pars patet, quia quandoque aliqui ex officio obligantur alijs cuiusmodi bona procurare, v. c. Superior in Religione tenetur procurare quantum potest non solùm ne subditi darentur, sed etiam vt in spiritu proficiant. Item tutor tenetur sui pupilli bona non solùm conseruare; sed etiam augere, quando commodè potest. Quare sicut illi tenentur his præ alijs eiusmodi bona procurare, ita iuxta dicta conclus. 3. tenentur hæc ijs magis quam alijs ad ipsos non pertinentibus velle, & consequenter eos præ his in ordine ad dicta bona amare.

115 Secunda pars probatur, quia quandoque absolutè non tenemur eiusmodi bona nobis aut alijs procurare, ita vt peccemus ea non procurando (nec enim temper sub peccato teneor aut mihi aut alijs maiorem sanctitatem, aut ma-

iores diuitias procurare) quo casu certum est quòd non teneor ea vni præ altero procurare; & consequenter nec teneor eum ex hac parte appetitiuæ magis quam alterum amare. Sicut tamen tunc caritas inclinatur, siue suadet, vt eiusmodi bona spiritalia & mihi, & si possum, alijs procurem, ita etiam suadet vt eam mihi magis procurem quam alijs. vt ostendi dub. 4. conclus. 6. & consequenter etiam inclinatur vt ea mihi magis coniunctis, siue quibus magis sum obligatus, magis procurem quam alijs, quando ea vtrisque non possum æqualiter procurare; atq; ita etiam inclinatur, vt in ordine ad ea bona illos præ his appetitiuæ amem. Contrarium tamen facere non est peccatum, sed minus decens, vt ex dictis satis patet.

116 **CONCLUSIO V.** Numquam mihi licet optare alicui minorem gratiam aut gloriam quam de facto habet; aut etiam optare ne acquirat maiorem gratiam quam habet. hoc enim esset aperta inuidia fraternæ caritatis. Cuius tamen possum optare maiorem gratiam ac gloriam quam de facto habet; & caritas ad hoc me inclinatur. Videtur per se clara. Primò, quia caritas me semper inclinatur vt velim Deum tam à me quam ab alijs semper magis ac magis diligere & sicut nunquam possumus eum tantum amare, quin mereatur adhuc magis à nobis amari; ita nunquam eum tantum amamus, quin quantum in nobis est debeamus desiderare eum magis amare: at qui quo quis habet maiorem gratiam hæc, & gloriam in celo, eo Deum magis amat; ergo sicut caritas nos inclinatur ad prius nobis alijsque desiderandum, ita & ad hæc desideranda.

Secundò, quia caritas nos inclinatur vt desideremus, & quantum est in nobis procuremus ea quæ spectant ad maiorem Dei gloriam; & vt hæc in nobis alijsque hominibus magis ac magis eluceat ac promoueat; at qui quo quis est sanctior, eo in ipso magis elucet ac promouetur Dei gloria: ergo caritas nos inclinatur, vt cuius optemus maiorem sanctitatem siue gratiam habitualement; & consequenter maiorem in celo gloriam.

117 **Obijcies** Primò, Deus prædestinavit singulis certum gradum gratiæ & gloriæ; ergo illicitè illis optarem maiorem, quia hoc esset optare euerti ordinem diuinæ prædestinationis.

Respondeo Primò, si hoc aliquid probaret, etiam probaret me debere esse sollicitum, ne forte vel ego acquirerem maiorem sanctitatem, vel alios ad maiorem sanctitatem acquirendam excitarem, vel etiam plures à peccatis ad sanctitatem conuerterem, quam Deus prædestinavit, ne forte hoc modo ordo diuinæ prædestinationis euertetur. quæ absurdissima sunt: cum certissimum sit caritatem Dei nos inclinare, vt quantum possumus, optemus & laboremus, vt omnes homines à peccatis conuerfi quam optime viuant, idque vsque ad finem vitæ, & vt tam nos ipsi quam etiam omnes alijs continuo in sanctitate magis ac magis proficiamus.

118 **Nec his** satisfacit, si dicas ideo nos debere laborare, vt quotquot possumus à peccatis ad Deum conuertamus, & sanctitatem in nobis alijsque

D. Thom.
Caietan.
Bañez.
Lorca.
Mald.
Turrian.
Valentia.

caritatem, minusque Deum amet, quam Beatissima Virgo eum de facto amat: quia sic gauderem proximum carere maximo bono, atque ita gauderem de malo ipsius: ergo licet ei opto ut tantum Deum amet, quantum Beatissima Virgo eum amat. Probatur consequentia, quia sicut ex eo quod illicitum sit gaudere proximum carere caritate, optime inferitur honestum esse optare eum habere caritatem: ita ex eo quod illicitum sit gaudere proximum minus amare Deum, quam eum amet Beatissima Virgo, bene inferitur esse honestum, optare ut ipse tantum amet Deum, quantum hanc eum amat.

Terriò, quia cum tale desiderium habeat obiectum tam materiale quam formale honestum, scilicet maioris proximi sanctitatem, quatenus cedit in maiorem Dei gloriam, nulla potest reddi ratio cur honestè elici nequeat.

125 Dices Primò, hoc desiderium esse illicitum, quia cedit in diminutionem gloriæ Beatissimæ Virginis, cui valdè honorificum est non habere vllum purum hominem sibi parem in gloria; sicut in regno terreno valdè honorificum est alicui principi quod sit primus post regem, nec vllum alium sibi habeat parem. Respondeo, nego assumptum eiusque probationem: nam non habere sibi parem solum est bonum in participatione boni finiti, qualis est gratia regis terreni, & omnis honor ab eo participabilis; quo enim plures his fruuntur, eo quisque minus eis fruatur. Secus autem est in participatione boni omnino infiniti, quale est ipse Deus, in cuius fruitione omnis Beatorum felicitas, gloria ac bonum consistunt, qui propter aliorum consortium nullo modo minus Deo fruuntur, quam aliam fruereutur; sed potius magis, cum eo tunc fruuntur non solum per se, sed etiam per alios, quorum gloria etiam plurimum gaudent, multoque magis quam hic gaudeamus de gloria parentum aut fratrum, in quibus nos etiã honorari concipimus. His adde, Beatissimam Virginem hanc ratione omnibus accidentali gloria sine comparatione eminere, eò quod sit mater Dei, quod ei vni competit.

126 Dices Secundò, Deus facillimè potuit vel pluribus vel etiam omnibus dare talem gratiam, qua ad sanctitatem Beatissimæ Virginis peruenissent: ergo eum hoc non fecerit, iudicauit non esse ad maiorem suam gloriam, nec expedire ut plures haberent talem sanctitatem.

127 Respondeo, negando consequentiam: quia alias etiã sequeretur, non expedire, nec fore ad Dei gloriam si vllus ex ijs qui dantur saluaretur, aut si vllus omnino homo plus Deum amaret quam de facto eum amet, aut etiã pauciora peccata committeret quam de facto committat, ideoque Deum nolle hanc fieri, quia similiter ei facile fuit omnibus dare eam gratiam, qua saluarentur, aut eum magis amarent, aut pauciora peccata committerent. Illa autem sunt aperte absurda, & præsertim vltimum; nam Deus non potest velle peccata committi, & hoc ei necessariò displicet. Item inde similiter sequeretur, nos illicitè optare & ex parte nostra conari ut plures saluentur, quam de facto saluen-

tur, & ut pauciora peccata committantur, & plura bona opera fiant, &c. quæ absurdissima sunt. Sicut igitur non ideo Deus non dat omnibus eam gratiam, qua videt eos peccata vituros si daretur, quia cupit eos ea committere, aut quia non cupit ea non committi; sic non ideo non dat alijs tantam gratiam qua videt eos ad sanctitatem Beatissimæ Virginis peruenituros, si ijs daretur, quia vult eos ad tantam sanctitatem non peruenire: sed ob alias causas sibi notas. Interim dat singulis eas gratias, quibus, si vellent diligenter collaborare, possent ad maiorem sanctitatem peruenire, quàm de facto perueniãt, & ex parte sua cupit eos ad maiorem peruenire; & ad hoc etiã maiores gratias daret, nisi nostris peccatis & negligentia in utendo gratijs acceptis id impediremus.

Dixi, nos hanc honestè optare saltem viatoribus. Quia cum hi possint semper adhuc in gratia proficere, res de ijs est clarior, & circa hoc desiderium potest aliquò modo esse efficax, & nos incitare ut totis viribus laboremus in nobis & alijs sanctitatem promouere; ut magis & magis ad illorum sanctitatem accedamus. Secus est in Beatis, qui iam suum statum habent, nec possunt in sanctitate amplius proficere. Vnde etiã D. Thom. supra a. 3. & 13. videtur facere discrimen hac in re inter Beatos & viatores. Si tamen loquamur solum de simplici aliquo desiderio siue velleitate, nihil prohibet nos etiam simile habere circa ipsos Beatos, ut patet ex dictis n. 122.

CONCLUSIO VII. Caritas me nullo modo potest inclinare, ut aut mihi aut alteri ita optem gratiam aut gloriam cum Apostolis aut Beatissima Virgine, ut simul explicite aut implicite optem hos non habere maiorem. hoc enim aperte esset contra amorem ac reuerentiam his debita, nec potest habere honestum finem. Quare ut licite optem, alicui ut habeat æqualem gratiam cum Apostolis, debet hoc ita fieri ut nullo modo optem horum gratiam minui; eò siue non habere maiorem gratiam quam de facto habeat, aut quam sit ea quam alteri opto; sed solum ei optando tantam gratiam, quantum Apostoli de facto habent, nullo modo interitum optando ne hi habeant maiorem.

Ex his satis patet argumenta Lorca allata n. 107. non satis refutare sententiam Durandi. Ad primum, distinguo assumptum. Nam si talis ita cupiat suum amicum esse alio sanctiorem, ut implicite cupiat hunc esse minus sanctum; illicite id facit; secus est si solum cupiat amicum suum esse sanctiorem quam alter de facto sit; cum quo optime consistit eum quantum est ex se, optare utriusque maiorem sanctitatem quam de facto habeant, aut etiam inter se æqualem; quo casu neutri iniudebit, sed utriusque bene volet.

Ad secundum, nego assumptum. Nam sententia Durandi non est ita intelligenda, quasi obligemur positivè & expresse velle omnes homines habere tantam gratiam, quantum sunt absolute capaces; (nam, ut ostendi conclus. 1. non tenemur erga proximum habere eummodi desideria, quæ nullo modo possunt esse effi-

Non habere sibi parem solum est bonum in participatione boni finiti.

Deus non ideo non dat nobis gratiam, quia non cupit nos peccata committere.

121

D. Thom.

129

Nullo modo potest optem de Apollis habere maiorem gratiam quam nos habebimus.

130

131

D V B I V M IX.

Quosnam & in quibus bonis debeamus præ alijs diligere?

132

efficacia) sed ita ut solum velit hoc licite fieri, & nos debere ita esse omnino comparatos, ut id efficeremus, si esset in nostra potestate: atque adeo ut numquam optemus, aut gaudeamus aliquem non habere tantam gratiam.

Ad tertium, Respondeo nos non teneri proximo positivè tantam gratiam optare; licet tamen id facere: iuxta dicta ad secundum, præsertim posito quòd detur certus gradus gratiæ, quo non potest dari intensior. Nam aliàs posito quòd nequeat dari gratia tam intensa, quin Deus nobis possit infundere intensiorem, non possumus alicui optare gratiam intensissimam possibilem, quia nulla talis datur. Quare tunc sententia Durandi ut vera sit, debet intelligi secundum nostram conclusionem 7. scilicet nullum habere gratiam tam intensam quin possimus ei optare intensiorem.

133

Solo amore appreciatiuè maiore tenemur vni hominem præ alio diligere.

Ex dictis demum patet, id quod communiter Theologi & Patres docent, nos debere vnum proximum præ altero diligere, & nos ipsos magis quam alios, propriè loquendo debere intelligi de amore appreciatiuè maiore, ita scilicet ut casu, quo non possimus vtrique æqualiter gratiam procurare, aut æquè efficaciter velle, eam nobis magis ac maiorem velimus quam alijs, & vni proximo quam alteri: ita tamen ut quantum est in nobis heretiam æqualem optemus, & simus parati eam procurare, si commodè possemus: iuxta dicta num. 131. Ita ut caritas eatenus solum, siue ea sola ratione nos inclinet, ut nobis nobisque propinquiorebus magis aut maiorem optemus gratiam quam alijs, in casu quo non potest vtrisque æqualiter contingere. Quod non est absolute mihi maiorem optare gratiam quam alijs, sed eandem siue parvam, siue magnam optare magis mihi mihique propinquiorebus quam alijs: idque quasi sub conditione, scilicet posito quòd non possit vtrisque æqualiter contingere. Cum quo optimè consistit, quòd absolute siue sublata tali conditione optem omnibus æqualem gratiam, & consequenter obiectivè equaliter omnes amem: quare tam intensivè quam obiectivè honestè omnes æqualiter amamus; modò iuxta dicta sit inæqualitas in appreciatione. Excipe tamen casum quo aliquibus opto maiorem aut minorem gloriam cum aliqua reduplicatione, sic magis sanctis qua tales sunt, siue posito quòd sint magis sancti, debeo maiorem gloriam optare quam minus sanctis qua tales sunt. cum quo potest consistere ut his optem æqualem sanctitatem, atque ita vtroque æqualiter obiectivè amem. Et hanc omnino credo esse sententiam Durandi, Magistri, ac ipsius D. Augustini. quos citauit. 103. 105. 106.

Coninck de act. supernat.

Hanc difficultatem tractat D. Thom. 2. 2. q. 26. ar. 7. 8. 9. 10. 11. 12. in quibus partim ab eo, partim ab ipsius interpretibus variæ tanguntur difficultates, quæ hoc dubio paucis explicabimus.

134
D. Thom.

Prima difficultas est, vtrum teneamur nobis coniunctiores præ alijs amare. Secunda, vtrum teneamur sanctiores magis amare quam eos qui nobis sunt coniunctiores. Tertia, vtrum parentes sint magis amandi quam filii vel vxor, & pater præ matre, & filii præ vxore. Quarta, vtrum in bonis spiritualibus pater aut filius carnalis sit amandus præ spirituali. Qua in re Caietan. q. 26. a. 8. docet, patrem ac filium spirituales in spiritualibus absolute præponendos esse carnalibus. Contra Bañez ibid. dub. 2. docet, in iis quæ spectant ad salutem, præponendos esse carnales. Quinta, vtrum in aliquo casu in dignis benefactor, qui v. c. me conuertisset ad fidem, & liberasset à certissimo mortis periculo, idque cum periculo vite suæ, sit amandus præ patre, vxore aut filiis. Sexta, vtrum magis amandus sit benefactor, quam is cui bene fecimus.

Caietan.

Bañez.

135
D. Thom.

Nota Primò, cum D. Thoma supra art. 8. homines varias inter se habere coniunctiones; & vnamquamque postulare, ut certo ordine se sequantur, ac se mutuo iuvent in iis quæ ad illam coniunctionem spectant. v. c. ciues in iis quæ spectant ad officia suæ reipubl. magis amant & promouent suum ciuem, quam alium suum consanguineum, qui non sit illius reip. ciuis: v. c. magis debeo optare ut is qui fungitur in mea ciuitate magistratu, bene & vtiliter regat, quam ut id ita faciat meus consanguineus, qui fungitur magistratu in alia ciuitate: & si possum debeo priorem magis in suo munere iuuare quam secundum, præsertim quando hoc reip. magni interest. similiter milites in rebus ad militiam spectantibus præponunt suos commilitones alijs, illis magis optando victoriam, & eos in ea acquirenda magis iuuando, quam alios etiam suos consanguineos. Ratio est, quia hoc spectat ad eorum officium; & cum sint simul membra vnius communitatis, in rebus ad hanc spectantibus bonum vnius est bonum alterius.

Varie hominum inter se coniunctiones varium amorem exigunt.

136

Multiplex cognatio spiritualis.

Nota Secundò, cognationem spiritualem esse multiplicem. Prima, qua omnes Christiani dicuntur fratres, & vnius Christi ac Ecclesiæ filii. & hæc cognatio inter omnes verè fideles est æqualis. Secunda, qua omnes existentes in gratia singulariter sibi coniunguntur. Tertia, qua membra eiusdem Religionis inter se coniunguntur. Quarta, quæ est inter eos quorum vnus alium ad fidem conuertit, aut eius est Pastor, vel confessorius, &c. & tunc vnus dicitur alterius pater spiritualis.

137

Triplex spiritualis pater.

Nota Tertio, aliquem tripliciter respectu alterius posse dici patrem spiritualem. Primò, præcisè

Xx

Diversa eorum obligatio.

præcisè quia eum ad fidem conuertit, aut eius confessionem solitus sit audire, eumque in rebus spiritualibus instruere sine vlla id faciendi obligatione. Secundò, quia ipse est Pastor, in saculo tamen. Tertiò, quia est eius Superior in Religione. Inter quos primus ex sola caritate tenetur suo filio spirituali in necessitate spirituali constituto succurrere: alij verò duo etiam ex officio, quod eos specialiter obligat vt alterius bono spirituali prospiciant, etiam in casibus in quibus primus ad hoc nullo modo obligatur. vt quando eorum opera non est alteri ad salutem necessaria, sed solum utilis ad maiorem profectum spirituale. tunc enim filius spiritualis habet ius exigendi à duobus posterioribus auxilium, & hi tenentur hoc ei, quantum sine notabili incommodo possunt, non negare: secus est de primo, qui raro in tali casu absolute obligatur alteri suam operam impendere.

138

Nota Quartò, filium carnalem quandoque emancipari, atque ita desinere omnino esse sub potestate & cura patris; quamdiu tamen non emancipatur manet sub potestate & cura parentis, ita vt hic singulariter non solum ex caritate, sed etiam ex officio paterno obligetur illius habere curam ac ipsius bono consulere, non solum in temporalibus, sed etiam in spiritualibus: pater enim ex officio singulariter obligatur filium sub sua cura constitutum per se vel alios in fide alijsque rebus ad salutem ipsius pertinentibus instruere, & quantum potest ipsius saluti consulere; non minus quam Pastor tenetur consulere salutem suorum subditorum. Quare talis parens ex officio suo non solum est filij sui pater carnalis, sed etiam spiritualis. Quod adhuc clarius est, quando simul ipse est Pastor aut Superior in Religione: vt si post matrimonium & filios susceptos fiat sacerdos, aut etiam Religiosus, & filius carnalis sit ei subditus.

Pater ex officio tenetur filio tam in spiritualibus, quam in temporalibus prospicere.

139

CONCLUSIO I. Ceteris paribus nobis coniunctiores, sunt nobis magis amandi. Ita D. Thomas 2. 2. quæst. 26. a. 7. & alij communiter. Probat per Primò, ex 1. ad Timoth. 5. vbi Apostolus ait: *Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Vbi Apostolus ostendit nos obligari habere curam domesticorum magis quam aliorum, & consequenter nos obligari eos appetitiuè magis diligere, siue ipsi præ alijs bene uelle, iuxta dicta num. 104. Per domesticos autem ibi præcipue intelligit nobis sanguine aut alia ratione coniunctos. Secundò, quia quo aliquis nobis est coniunctior, eo magis ad nos pertinet, & quodammodo vnus nobiscum efficitur. sicut igitur caritas inclinat vt post Deum primò nos ipsos amemus, ac nostri curam habeamus, præsertim in spiritualibus: ita etiam inclinat vt post nos primò ac magis amemus eos qui maxime nobiscum sunt vni ac ad nos pertinent. Tertiò, quia communiter ex alia etiam virtute obligamur tales magis amare, v. c. ex pietate filiali erga parentes; aut ex officio paterno erga filios; aut ob accepta beneficia ex gratitudine, &c.

D. Thomas 1. Tim. 5.

140

CONCLUSIO II. Eth sanctiores catenus nobis obiectiuè magis diligendi sunt, quam con-

iunctiores, quatenus non potest nobis displicere quòd Deus habenti maiora merita det maiorem gratiam aut gloriam; sed hoc potius debet nobis placere, posito quòd velimus eiusmodi actus cum ea reduplicatione circa eos elicere, iuxta dicta n. 133. nihilominus loquendo de amore absoluto, siue eo qui fertur in obiectum sine eiusmodi reduplicatione, tenemur coniunctiores appetitiuè magis diligere. Ita apertè Durand. supra & Bañez, Malder. Turrian. Lorca, Valentia, alijque D. Thomæ interpretes in illum articulum.

Durand. Bañez. Malder. Turrian. Lorca. Valentia.

Prob. quia, vt patet ex iam dictis, coniunctio adfert per se obligationem aliquem præ alijs diligendi, & maior coniunctio eum magis diligendi. Secus est de sanctitate; nec enim est vlla causa, qua me obliget vt aliquem præcisè quia est sanctus, singulari affectu diligam, & consequenter nec maior sanctitas obligat me vt eum magis diligam.

Ex quibus patet, cū, vt dixi dub. 8. obligatio, qua absolute tenemur vnū proximū præ altero diligere, sit intelligenda de dilectione appetitiuè maiore, absolute dicendum esse nos teneri magis diligere nobis magis coniunctos. Loquitur hic autem semper de dilectione, qua aliquos expressè & distinctè in particulari diligimus; non de dilectione qua diligendo Deum, & optando ei omne suum bonum tam intrinsecum, quam extrinsecum, omnes homines, & præsertim sanctos, implicite diligimus, & consequenter magis sanctos magis diligimus; quia ipsi maius Dei bonum sunt.

Dices, Bonum est diligibile qua bonum: ergo sanctiores sunt magis diligendi, quia sunt magis boni.

Respondeo, nego consequ. loquendo de obligatione diligendi: quia sicut non teneor omnino bonum in particulari diligere, ita nec teneor maius bonum magis diligere.

CONCLUSIO III. Ceteris paribus Christiani magis diligendi sunt præ infidelibus. Sequitur apertè ex dictis, & comuni sententia; quia Christiani nobis sunt magis coniuncti, quam infideles, & consequenter magis amandi. Est etiam apertè ipsius Apostoli ad Galatas 6. vbi ait: *Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei.* tales autem sunt omnes Christiani, quibus docet nos præ ceteris debere benefacere.

CONCLUSIO IV. In bonis quæ ad salutem siue corporis, siue animæ non sunt necessaria; sed tantum conferunt ad maiorem profectum siue in spiritualibus, siue in corporalibus, ceteris paribus præ alijs nobis amandi sunt qui nostre curæ commissi sunt, præsertim in ijs rebus, in quibus nostra curæ commissi sunt. Ita Turrian. 2. 2. disp. 76. dub. 2.

Prob. quia ex officio nostro tunc speciatim obligamur illorum profectum in ijs bonis querere: atqui, vt ostendit nu. 46. caritas me semper inclinat ad magis amandum siue volendum id, ad quod hic & nunc magis obligor: ergo inclinat me vt illorum profectum magis procurem, & consequenter efficacius ac magis amem, quam profectum aliorum.

Dixi.

Dixi, præsertim in ijs rebus, &c. Quia ludimagister non debet procurare bona temporalia sui discipuli, sed solum eum instruere in moribus ac in ijs disciplinis, in quibus erudiendum suscepit.

144 CONCLUSIO V. In dictis bonis etsi caritas me inclinet, ut inter eos qui meæ curæ non sunt commissi, ceteris paribus magis amem mihi coniunctiores; tamen hunc ordinem inuertete aut nullum aut leue peccatum est.

Probatur prior pars, quia, ut patet ex dictis conclus. 1. & communi sententia, caritas inclinat ut coniunctiores magis amem, & consequenter ut ceteris paribus eorum bonum magis procurem ac amem.

Secunda pars probatur, quia non obligor absolute procurare maiorem profectum eorum qui meæ curæ non sunt commissi; quia per se loquendo, nec sub peccato absolute obligor meum maiorem profectum procurare: ergo multo minus obligor vnius profectum procurare præ profectu alterius.

145 Obligatio patris in filium.
D. Thom. 2. Cor. 12.
Hinc sequitur Primò, patrem in eiusmodi bonis tam spiritualibus quam corporalibus debere post se amare filium nondum emancipatum præ omnibus alijs, etiam præ suo patre. Ita D. Thom. supra a. 9. & quæst. 31. a. 3. ad 4. & patet aperte ex Apostolo 2. ad Corinth. 12. vbi ait: *Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs.* Ratio est, quia parentes tum ratione officij, tum etiam ratione maximæ coniunctionis tenentur eiusmodi filiorum profectum in vtrisque bonis procurare. Quare cum inter omnes quorum ipsi curam habent filij sint ipsi coniunctissimi, tenentur hos præ omnibus alijs in his bonis amare: videtur autem eadem ratio nepotis defuncto patre sub aui cura constituti, quia hic est instar filij.

Dixi, *filium nondum emancipatum*, &c. Quia alia est ratio filij emancipati, siue non amplius sub patris potestate constituti, ut patebit ex dicendis.

146 Sequitur Secundò, in vtrisque dictis bonis eos qui sub nostra cura constituti sunt, secundum eam rationem qua ita constituti sunt, præferendos esse alijs, etiam consanguineis, qui sub nostra cura non sunt. Quia illis hac in re sumus spociatim obligati, non autem his. Excipiendus tamen videtur pater in bonis temporalibus, quia hæc sunt aliquo modo etiam bona ipsius filij; cum ad ipsum per hereditatem saltem ex parte sint ventura; atque ita dum ea curat, curat etiam sua bona: quisque autem licite præfert bonum suum alieno; nec censetur se quicquam velle obligare ut cum neglectu suorum bonorum aliena curet; exceptis saltem ijs qui pretio suam operam alijs elocarunt, quam sine iniustitia ijs nequeunt subtrahere: de quibus hæc non agimus.

147 An tutor licite præferat filium pupillo.
Possit etiam probabiliter simili ratione excipi filius emancipatus: videtur enim pater hunc posse in huiusmodi bonis temporalibus præferre alteri cuius est tutor, quando vtriusque commodis non potest æqualiter prospicere. Quia cum filius sit aliquid ipsius patris, *Coniunct de act. supernat.*

dum ipse huius bona curat, videtur aliquo modo curare bona propria. Et huius sententiæ videtur fuisse Bañez citatus supra num. 134. vbi *Bañez* absolute docet, in bonis spiritualibus pertinentibus ad vltimum finem filium carnalem præferendum esse filio spirituali: ergo multo magis censet patrem in bonis temporalibus simpliciter posse præferre filium suo pupillo. Excipiendus tamen est Superior alicuius Religionis, qui rem sui monasterii tenetur magis curare, quam proprii filij, quia suæ Religionis arcum sibi obligatur.

148 Norandum tamen, cum hæc bona nec ad vitam corporalem, nec ad spiritualem sint absolute necessaria, peruersionem huius ordinis non facile esse peccatum mortale: nisi forte vbi agitur de damno vitando; ut quando timetur dissolutio morum aut disciplinæ in Religione, aut amissio bonorum temporalium siue monasterii, siue pupilli; quale etiam damnus censetur quando pecunia Religiose domus aut pupilli, qua reditus aliarum res fructifera commode eni possit, relinqueretur diu otiosa. Hæc enim damna Superiores & tutores tenentur ex officio impedire. Item nisi aliquis ingens bonum eorum quorum habet curam, pro exiguo alterius bono negligenter procurare, cum facile possit. Aut nisi aliquis omitat aliquam actionem, ad quam speciatim hic & nunc grauer obligetur: ut si Parochus nolit administrare Sacramentum petenti subdito: præsertim cum hic id alibi nequeat sine incommodo recipere. Ratio autem horum est, quia in alijs casibus non est facile ita grauis obligatio suis hæc bona procurandi, & consequenter nec inuersio ordinis est facile peccatum mortale.

149 CONCLUSIO VI. In bonis ad vitam temporalem absolute necessarijs, præsertim in extrema huius necessitate, primò amandus est pater carnalis, secundò mater, tertio vxor, quarto filij, quinto reliqui consanguinei suo ordine, siue prout magis minusve coniuncti sunt; aut etiam ii, qui nostræ curæ sunt commissi, qui secundum dicta conclus. 4. ceteris paribus etiam in his bonis præponendi sunt. Ita D. Thom. supra a. 9. 10. 11. & communiter Doctores. Quamuis aliqui velint filios præponi vxori. Sed alij melius contrarium asserunt. Ita Bañez & Caietanus 2. 2. quæst. 26. a. 12. Malderus & Lorca a. 11. & alij. Ratio est Primò, quia, ut docent Caiet. & Bañez, vxor amatur tanquam bonum præstantius, scilicet tamquam principium ipsorum filiorum. Secundò, quia vxor videtur etiam simpliciter esse viro coniunctior, quam sint filij; quia est facta vna caro cum eo, idque vinculo omnino indissolubili. Tertio, quia cum se totam viro tradiderit, meretur ut vir ei in tali necessitate post parentes, præ reliquis succurrat.

150 Dices, Vxor amatur propter filios: ergo filij præ ea amandi sunt. Respondeo Primò, nego antecedens: nam etsi vxor assumatur præcipue, ut proles generentur, non tamen propter hos solos assumitur, sed etiam ad vitæ societatem & solatium: vnde etiam non solum propter proles,

les, sed propter se amatur. Hinc etiam et si vltus matrimonij saltem præcipue propter solas proles adhibendus sit, & consequenter non adhibendus vbi deest spes proles, nisi quatenus iudicatur necessarius ad sedandas periculosas carnis tentationes: tamen vxor æque est amanda, præsertim in necessitate, siue sit sterilis, siue non: quod esset falsum, si solum amaretur propter liberos. Respondeo Secundò, nego consequentiam, quia etiã atbor amatur propter fructus, & tamen magis amatur quam ipsi fructus, quia horum est principium.

151
An nostræ curæ commissi sint præferendi consanguineis.

Lorca.

Solum hic posset esse dubium, vtrum in extrema aut ferè extrema necessitate nostræ curæ commissi debeant præferri consanguineis. Sed dicendum est Primò, eos absolute posse præferri consanguineis extra primum gradum nobis coniunctis. Quia, vt docet Lorca supra a. 8. n. 4. non est tanta obligatio tales alij præponendi, quin ob alias causas hic ordo mutari possit.

Dicendum Secundò, nos tamen posse nobis coniunctiores illis præponere. Quia eorum curam suscipiendo non censetur nos voluisse obligare, vt in tali casu nobis sanguine coniunctos deseramus; ne hoc ipsi à nobis potuerunt exigere. Vtros autem ex dictis in tali casu alij honestius præferamus, ex varijs circumstantijs spectandum est. Ego sanè communiter crederem coniunctos in secundo gradu præferendos omnino extraneis nostræ curæ commissis. Excipere casum, quo stipendio ad horum custodiam conducti sumus.

152
Superior Religionis tenetur in extrema necessitate sibi subditos omnibus alijs præferre; exceptis solis coniunctis in primo gradu.

Lorca.

Excipere etiam Superiorem Religionis, qui in tali necessitate tenetur suos Religiosos præferre eiusmodi consanguineis, non solum in distributione bonorum monasterij (in qua in pari necessitate etiã extrema, tenetur eos etiam parenti præferre, quia hæc sunt bona illorum Religionis quatenus communitatè constituit, quare in pari necessitate Superior non potest ea ipsis eripere vt parenti det) sed etiam in distributione eleëmofynæ, ab alijs impetratæ, cuius Superior aliàs habeat liberã dispositionem. Ratio est, quia Superior respectu suorum Religiosorum non solum est pater spiritualis; sed etiam est ijs loco patris carnalis in rebus temporalibus. Cum enim Religiosi in vtrisque bonis se ei strictissime submiserint, ac se totos eius curæ commiserint, alter strictissimam habet obligationem in vtrisque bonis quantum poterit & ratio postulabit, ijs prouidèdi. Imò credo Superiorem vt minimum melius facturum si in tali casu suum Religiosum præponeret etiã proprio fratri, quia ille ei est absolute loco filij, & valde probabile est posse æquari proprio filio. Quia, vt infra ostendam, multi docent singularem benefactorem posse præferri omnibus alijs excepto parente. Imò Lorca supra docet, singularem amicum posse præferri fratri carnali. Sanè videtur Superior magis obligari suis Religiosis, quam vlli alteri, quantumuis singulari amico aut benefactori.

153

CONCLUSIO VII. Nullus vnquam benefactor necessariò præponendus est parenti, siue patri, siue matri: quamuis aliquo casu probabiliter his possit præponi. Videtur aperta senten-

tia D. Thom. q. 29. a. 9. vbi clarè docet, parentes debere in necessitate amari præ omnibus alijs consanguineis. & art. 8. ad 1. docuit, consanguineos præ alijs amandos. Idem docent Banez, Bañer, Caietanus, Valentia, Malderus, Lorca, alijque D. Thomæ interpretes in dictum articulum. Probatum id ratione D. Thomæ supra art. 6. §. Lorca. Sed contra. Quia eum tenemur præ alijs diligere, contra cuius dilectionem faciendo grauius peccamus: atqui grauius peccamus faciendo contra dilectionem aliorum: ergo eos præ omnibus alijs tenemur diligere. Minor probatur, quia Leuitici 20. iubentur occidi qui maledixerint patri aut matri: & Exodi 12. iubemur honorare parentes; id est in necessitate ijs succurrere, vt simus longæui super terram, vbi Deus implicite minatur repentinam mortem ijs qui parentes non honorant, siue qui eos in necessitate deserunt. Qua ratione nulli iubemur aliquos alios priuatos honorare. Item Ecclesiastici 7. singulariter & efficacissimis verbis præcipitur nobis amor parentum. vbi dicitur: In toto corde tuo honora patrem tuum, & gemitus matris tue ne obliuiscaris: memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: & retribue illis quomodo & illi tibi: scilicet te totum illis impendendo, sicut tu totum ab ijs accepisti. Honorare autem ibi phrasi Hebræa non significat solum exhibitionem externæ reuerentiæ, sed præcipue sustentationem, & benevolentiam ac auxiliij exhibitionem. Patet ex Matthæi 15. v. 4. & 5. vbi Christus reprehendit Scribas, quòd contra hoc præceptum docerent, filios debere potius offerre munera in templo quam sustentare parentes. Simili ratione Eccli. 38. dicitur, Honora medicum (id est, da ei stipendium) propter necessitatem. & 1. ad Timoth. 5. Qui bene præsumt presbyteri duplici honore digni habeantur, id est duplici stipendio.

Probatum Secundò, quia cum pietas post religionem sit longè excellentior virtus, quam gratitudo, etiam longè magis obligat, quam gratitudo erga homines: atqui obligamur ex pietate amare parentes, alios verò benefactores solum ex gratitudine: ergo tenemur illos præ his amare.

Tertiò, quia, vt ponderat etiam Ecclesiasticus supra, plus accepimus à parentibus, quam ab vilo alio homine possumus accipere: nam ab illis accepimus simpliciter quòd sumus, siue totum nostrum esse secundum animam & corpus: nam etiam si solus Deus animam creet, tamen parentes sunt etiam causa cur Deus eam creet. Ab alijs verò hominibus vt summum possumus accipere vitæ corporalis conseruationem, aut spiritualis restaurationem, dum nos à peccatis Deo cooperante conuertunt. Sed ne hoc possent facere nisi parentes nos prius genuissent: quare etiam hoc parentibus suo modo debemus.

Dixi, Quamuis aliquo casu, &c. Quia, si pater, præsertim ex malitia, me hæresi malisque moribus imbuisset, aut diabolo consecrasset, aut vitam mihi iniuste voluisset eripere; & alius cum magno labore ac molestia, & præsertim cum vitæ

vita sua periculo me illis malis eripuisset, & in fide ac bonis moribus instituisset, sine dubio hic valde multum me sibi obligasset; & contra parens valde multum suam in me ius minuisset; ideoque nullo modo posset iure agere ferre, si hunc in extrema necessitate ipsi praeponerem; atque adeo videor hoc honeste facere posse. Ad hoc tamen obligaret, quia etsi possem ob illam iniuriam aliquid de iure ipsius parentis detrahere; tamen ad hoc non teneor, sed possum id ei integrum relinquere, eumque eo loco habere, ac si nihil in me inquam peccasset. Ita Turrian. disp. 8. dub. 2. & Lorca supra. & Bañez a. 8. in fine dub. 1. Malder. ibidem & alij.

Turrian. Lorca. Bañez. Malderus.

156 Comparatio singularis amici aut benefactoris eum consanguineis.

Addit ibidem Bañez, & ex eo Turrian. Primò, remotiores consanguineos non necessario praeponi singularibus amicis; quia erga illos non est tanta obligatio. Secundò, singularem valde benefactorem pari necessitate necessario praeponendum cognatis, in tertio aut quarto gradu, quia circa hos non habemus singularem obligationem, quia multum obligemur eos alijs singularibus amicis praeponere; eiusmodi autem benefactori singulariter & quidem grauius obligamur, ut eum alijs praeponamus.

Docet Tertio, eum qui nos cum vita sua periculo certae morti eripuisset, etiam fratri in necessitate esse praeponendum: quia talis est quasi alter parens. Quae sunt rationi satis consona.

157 Lorca.

Addit Lorca supra a. 9. nu. 4. solos consanguineos in primo gradu necessario alijs praeponendos. In quo, inquit, comprehendo parentes, filios & uxores. Quod attinet enim ad fratres, contingere potest ut absque peccato postponantur amicis aut benefactoribus: & raro & in paucis euentibus erit peccatum mortale eos postponere: iuxta illud Prouerb. 18. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit, quam frater. Quibus merito praeponit se haec in alijs non legisse; nam simpliciter & prout iacent improbabilia sunt, & contra communem sensum. Et in primis id quod aperte insinuat, ordinem caritatis non obligare nisi ut parentem, uxorem & filios alijs in necessitate praeponamus, videtur non satis probabile; quia omnes communiter iudicarent eum grauius contra caritatem fratri debita peccasse, qui in necessitate graui vel extrema eum desereret ut extraneum sibi familiarem in pari necessitate constitutum iuuaret.

158

Confirmatur Primò, quia quando volumus significare aliquos singulariter se amare, dicimus eos se habere pro fratribus; quo modo loquendi significamus, fratres debere sibi mutuo singularem amorem, & naturam ad hoc (ut etiam experientia docet) singulariter inclinare. Confirmatur Secundò, quia, ut ostendi concl. 1. cum debeamus nobis coniunctiores magis amare, sequitur, ibi particularem, & quidem magnam, esse obligationem vnum praeter ceteris amandi, vbi est singularis & magna praeter ceteris coniunctio: at qui fratres nobis praeter alijs singulariter & multum coniuncti sunt: ergo est particularis & magna obligatio eos praeter alijs amandi. Quare alij Auctores (ut pater ex eorum locis supra citatis) communiter supponunt esse sin-

Coniunctio de act. supernat.

gularem obligationem fratres praeter alijs amandi; & consequenter non haerere in extrema aut graui necessitate solius amicitiae causa alium ipsi praeponere.

Locus autem à Lorca citatus ex Prouerb. 18. nihil facit ad rem; nam ibi solum significatur aut nos saepe magis delectari amici familiari vultu, eiusque consilijs magis vti, quam fratris: ut insinuat D. Thom. supra a. 8. ad 1. Aut saepe contingere, ut amicus sit nobis in necessitate fidelior, & maiori auxilio quam frater. Ex quo nullo modo sequitur, nos in necessitate non obligari fratribus magis prospicere, quam extraneis amicis: ut bene aduertit D. Thom. supra. Solum igitur is amicus potest praeponi fratri, qui simul est omnino singularis benefactor, ita ut possit dici alter pater, iuxta dicta 153. & 156.

159

D. Thom.

160

Concl. v. 10. VIII. In extrema graui necessitate spirituali, parentes sunt omnibus praepo- nendi. Ita Valentia 2. 2. disp. 3. a. 4. puncto 5. Quindò sequitur. Richard. in 3. d. 29. q. 9. Bañez supra a. 8. dub. 2. Malderus ibid. §. Tertio tamen. Lorca n. 8. & alij. & aperte D. Thom. a. 6. §. Sed contra. & a. 9. ad 3. & q. 31. a. 3. ad 3. Vbi generaliter docet, in necessitate magis esse succurrendum parenti quam vlli alteri priuato, nec vlli contrarium insinuat.

Valentia. Richard. Bañez. Malder. D. Thomas.

Probat, clarè rationibus allatis pro concl. 6. quia cum pater sit nobis simpliciter principium essendi, non solum secundum corpus, sed etiam secundum animam, ut ibidem ostendi, & multum etiam ponderat Ecclesiasticus ibi citatus, quia sine eo nullo modo essemus: atque ita ab eo initialiter habemus quod possumus aeternum viuere; ideoque etiam praeter omnibus alijs, tam secundum corpus, quam secundum animam à nobis diligendus est. Atque ita etiam hanc in partem valet argumentum D. Thomae quo a. 9. probat patrem post Deum praecipue esse diligendum, quia habet rationem principij, & consequenter bonitatem simillimam diuinae, cui plane consonat Ecclesiasticus c. 7. supra citatus: cum enim ibi probasset, nos debere parentes honorare ex toto corde, quia sine illis non essemus; subdit: In tota anima tua time Dominum, &c. in omni virtute tua dilige eum qui fecit te. Insinuans nos solum Deum debere praeponere patri.

Ecclesi. 7.

161

Nota hanc conclus. esse planè certam ac claram quando pater functus est officio paterno educando filium more Christiano, & in moribus ac in pietate instituendo, siue id per se, siue per alios fecerit; quia tunc est etiam pater spiritualis. Sed videtur aliquod dubium quando neglexit omnino salutem filij: & in eo casu intelligendus videtur Caiet. 2. 2. q. 26. a. 8. vbi docet, in spiritualibus patrem spirituales praefereendum esse carnali.

Caietan.

162

Sed melius alij docent, etià in hoc casu praefereendum in necessitate spirituali patrem carnalem; & hoc satis probant argumenta supra allata. quia sicut non possemus aeternum viuere, nisi pater spiritualis nos genuisset Christo; ita nec hic potuisset nos Christo gignere, nisi aliter nos genuisset carnaliter. Confirmatur, quia, si vnus mihi non habenti miraculosè dedisset

Pater etiam in ordine ad vitam spirituales plus nobis tribuit quam pater spiritualis.

dextram manum, & alter docuisset me scribere; prior etiam in ordine ad hanc artem plus mihi contulisset quam secundus, præsertim si sine prioris nullo modo potuisset unquam habere manum aut discere scribere; sicut sine patre nunquam ab alio potuisset gigni, aut ad pietatem conuerti; genitus autem & habens manum possum à pluribus conuerti ac discere scribere: quare priores etiam quo ad hos effectus plus mihi contulerunt quam secundi.

163 Quod si pater ex odio erga me, & ex certa intentione perdendi meam salutem neglexisset me instruere, aut curate baptizari, aut etiam infidelitate me instruxisset, aut demoni consecrasset, sicut sagæ suas proles sæpè consecrant; & præsertim si adhuc pertinaciter in sua impietate perseueraret: tunc pater spiritualis, qui magno labore me ab impietate conuertisset, posset alteri in necessitate spirituali præferri quia alter suum erga me beneficium quantum in se erat mihi sustulisset, atque ita plurimum suum in me ius minuisset. Absolutè tamen non teneret ei alterum præferre, vt in simili dixi nu. 155.

164 **CONCLUSIO IV.** In extrema aut valde graui necessitate spirituali pater tenetur primò omnium succurrere filio carnali, sub sua cura ac potestate adhuc constituto. Hæc sequitur clarè ex dictis, quia pater ex officio tenetur huic tam in spiritualibus, quam in corporalibus prouidere, atque ipse esse pater non tantum corporalis, sed etiam spiritualis. quare de hac conclusione nequit esse dubium.

165 Sed aliqua est difficultas, quando filius carnalis non est amplius sub cura parentis. Caietanus enim supra, & quidam alij absolute docent, tunc patrem magis teneri succurrere filio spirituali, quam carnali. Probat Primò, auctoritate D. Ambrosij, qui lib. 1. Officiorum c. 7. ait: *Neque enim minus vos diligo, quos in Euangelio genus, quam si in coniugio suscepissem. non enim vehemens est natura ad diligendum, quam gratia. Plus certe diligere debemus quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam quos tantum in hoc seculo.* Quem citat & sequitur D. Thom. supra art. 8. ad 2. Probat Secundò, quia debemus magis diligere nobis magis coniunctos secundum eam rationem, qua nobis coniuncti sunt: atqui filius spiritualis in spiritualibus nobis est magis coniunctus, quam carnalis: ergo debemus illum in spiritualibus magis diligere quam hunc. Tertio, quia Pastor ex officio specialiter obligatur vt suas oves in spiritualibus pascat, & quidem præcipue in necessitate: ergo facit ipsi iniuriam, si eas tunc propter alium quemcumque deserat.

166 Contrà verò Bañez supra a. 8. dub. 2. & Lorca ibid. nu. 8. Richard. d. 29. a. 1. qu. 9. generatim docent, filium carnalem in eo casu præponendum spirituali. Primò, quia hic magis nobis est coniunctus, etiam in ordine ad vltimum finem. Nam respectu huius finis coniunctio est communis ad omnes proximos, cum omnes in eum finem sint creati. Secundò, quia dilectio filij est similis dilectioni nostri: debemus autem nos ipsos etiam in spiritualibus præ alijs diligere. Tertio, qui alias sola dilectione naturali, non

autem ex caritate filius carnalis esset præ alijs diligendus; quia caritas primò & præcipue spiritualia respicit. Quartò, quia caritas in via non inuertit, sed perficit naturam: sed secundum ordinem naturæ filius carnalis alijs est præferendus: ergo etiam secundum caritatem. Quintò, quia nullus rectè sentiens opinabitur, licitum esse negligere salutem spirituales patris aut filij, vt subueniatur Pastori aut Religioso eiusdem Ordinis in pari necessitate: ergo similiter illicite relinquitur filium carnalem vt subuenias spirituali. Sed vtraque sententia vt vera sit, imò prior vt aliquo modo sit probabilis, videtur aliquo modo limitanda.

Pro quo Nota, vnum tripliciter posse esse patrem spirituales alterius. Primò, præcisè quia ille huius confessiones solet audire, & eum in spiritualibus instruere, aut quia eum baptizauit, aut etiam ab infidelitate ad fidem conuertit; ita tamè vt non sit eius Superior, & consequenter ex officio ad supradicta non obligetur. Secundò, ita vt sit ipsius Pastor in seculo. Tertio, ita vt sit eius Superior in Religione.

167 **CONCLUSIO VIII.** Certum omnino est, eum qui ita est alicuius pater spiritualis, vt tamen ex officio non obligetur eius salutem procurare, prout tenentur spirituales Pastores, Superiores ac similes, teneri in necessitate plus prospicere salutem filij carnalis, quam spiritualis. Pater, quia talis habet specialem obligationem ceteris paribus plus procurandi salutem filij carnalis, quam aliorum, vt omnes fatentur; & contrà nullam habet specialem obligationem procurandi salutem sui filij spiritualis (nā ex hoc quod sponte siue ex mera caritate, ei vnum aut etiam plura beneficia præstiterit, eum ab impietate conuertendo, aut sapius eius confessiones audiendo, nullam contrahit obligationem ei plura beneficia conferendi: ergo plus obligatur priori, quam secundo; & consequenter in pari necessitate magis tenetur succurrere illi, quam huic.

Ex quo etiã patet solutio quæstionis, quam proponit D. Thom. supra a. 12. scilicet an benefactor sit magis diligendus quam beneficiatus. Dicendum enim, quantumuis sæpè magis inclinamur ad amandum beneficiatum, tamen non magis obligati ad amandum nostrum benefactorem, quam eum cui benefecimus: quia beneficia accepta nos speciatim obligant vt amemus benefactorem: per hoc autem quòd alicui beneficium contuli, nullo modo ad eum amandum obligor.

168 **CONCLUSIO IX.** Verius est Pastorem secularem posse in extrema necessitate præferre salutem sui filij carnalis etiam emancipati, saluti sui filij spiritualis siue sui subditi. Probat, quia si quid obstar, esset specialis obligatio procurandi salutem subditi: atqui hæc in eo casu videtur omnino cessare: ergo nihil obstat quo minus id possit. Minor probatur Primò, quia Pastor suscipiendo illam obligationem iuuandi suos subditos, secundum prudens iudicium videtur excepisse dictum calum, ne tanto filiorum suorum periculo voluisset se alijs obligare. Et confirmatur, quia, vt patet ex dictis supra, necessariò dicendum est, eum tacite excepisse calum

casum extreme necessitatis sui parentis, cui tunc debet præ omnibus alijs succurrere: ergo idem videtur dicendum de extrema necessitate filij: quia hæc coniunctio est ferè æqualis illi.

Probatur Secundo, Pastor ex suo officio præcisè non obligatur strictius succurrere suis subditis in necessitate constitutis quàm proportionaliter obligetur debitor solvere suo creditori; quia hic ex stricta iustitia obligatur: atqui hic non obligatur solvere suo creditori etiam extreme indigenti, cum certo periculo vitæ corporalis sui filij, vt cum alijs docet Lessius de Iustitia c. 16. nu. 14. ergo nec Pastor tenetur succurrere suo subdito in extrema necessitate spirituali, deferendo filium in simili necessitate.

CONCLUSIO X. Valdè probabile est, Pastorem secularem tali casu etiam teneri potius succurrere filio carnali quàm subdito. Et sic intellecta sententia Bañez allata num. 166. est valdè probabilis, eamque non malè probant 1. 2. & 4. argumentum ex ibidem allatis. Et maximè confirmatur argumento secundo, pro concl. præcedente allato. nam pater habens & filium & creditorem in extrema necessitate constitutos, non solum potest, sed etiam tenetur sua pecunia creditor aliàs debita, potius succurrere filio, quàm eam solvere creditori; ergo similiter Pastor potius tenetur in dicto casu suam operam impendere filio extreme ea indigenti, quàm suo subdito: videtur enim esse omnino par vtriusque ratio.

Ad primum argumentum propositum n. 165. Respondeo Primò, S. Ambrosium ibi non agere de eo, ad quod quis obligetur, sed solum suis velle significare quantum eos de facto diligit, ita scilicet vt tantum pro eorum salute sit paratus laborare, ac si eos omnes in coniugio genuisset. Respondeo Secundo, tam eum ibi quàm D. Thomam agere de opera à Pastore subditis impendenda extra tempus necessitatis suorum consanguineorum: quo casu, vt ostendi concl. 4. plus diligendi sunt spirituales subditi, quàm filij carnales non subditi.

Ad secundum, nego minorem loquendo de bonis hinc & nunc necessarijs ad vitam æternam, siue in casu extreme necessitatis: nam sicut filius carnalis à patre habet non solum vitam corporalem, sed etiam initialiter vitam spirituales, & officium paternum exigit vt in vtraque conservanda vel acquirenda filio assistat, vt pater ex dictis num. 162. & 164. ita filius carnalis non modo carnali, sed etiam spirituali coniunctione ipsi proximus est. Et quamuis per emancipationem hæc obligatio patris in filium aliquo modo minuat; nullo modo tamen omnino desinit; præsertim in tali necessitate, in qua potius ex parte desinit obligatio erga filium spirituales: vt ostendi n. 168. in primo argumento.

CONCLUSIO XI. Valdè probabile est Superiorem Religionis in extrema spirituali necessitate debere potius succurrere suo Religioso, quàm filio carnali sibi non subdito. Et ex hac parte veriorum credo sententiam Caietani. Ratio est, quia, cum Religiosus totum mundum & quidquid in eo habebat, atque ad eò & patrem & matrem Dei ac Religionis causâ dese-

ruerit, & ita se Religionis totum mâciparit, omnemque suam salutem ei crediderit, vt nihil sibi proprium, imò nec suam voluntatem sibi retineret, & sub ea ratione Religio eum in suam fidem acceptarit; atq; iustissima inter eos debet esse coniunctio, præsertim in spiritualibus; atque ad eò arctior quàm inter filium & patrem carnalem esse villo modo possit. Vnde etiam filius in eligendo statu patri simpliciter non est subditus, & consequenter minùs hac ex parte ei est coniunctus, quàm Religioni. Ex quo vltèrius sequitur, Religionem se ei vicissim obligasse vt præ ceteris ei in necessitate spirituali succurrat. Locum autem ipse Religionis hac ex parte Superior sustinet. Ex quibus patet, argumenta allata n. 66. nihil facere contra hanc conclusionem. Nam ex dictis constat hanc coniunctionem superare coniunctionem patris & filij carnalis: & consequenter ex ea maiorem nasci obligationem diligendi, & rationem naturalem id etiam ostendere.

Dices, hinc sequi Superiorem Religionis debere etiam in extrema necessitate præponere suum Religiosum proprio parenti. Respondeo negando hoc sequi: quia, etsi inter illos maior sit coniunctio in spiritualibus, tamen hæc in re præponderat obligatio quam filius habet respectu parentis, ob summum beneficium ab eo acceptum. vnde etiam ad subleuandam ipsius extremam inopiam tenetur ad tempus Religionem egredi, quando ei aliter nequit succurrere, vt cum communi sententia docet Lessius de Iustit. c. 41. n. 34.

Nota Primò, omnes supradictas conclusiones esse intelligendas ceteris paribus: nam ex varijs circumstantijs res potest mutari. Primò enim quando aliqua persona publica, à qua salus communitatis pender, laborat extrema necessitate corporali, tenetur quis ei magis succurrere quàm proprio parenti; quia tenetur salutem seip. vitæ parentis, imò etiam propriæ, præponere. Secus est de persona publica ex cuius morte resp. nullam aut exiguum damnum esset acceptura; quia non aliter tenemur pro publica persona vitam nostram aut parentum certis periculis exponere, nisi quatenus hoc est necessarium ad seip. conservationem; nisi fortè ratione officij speciatim obligemur vitam illius publicæ personæ defendere.

Ex his sequitur Primò, Pastorem pro nullius sibi coniuncti necessitate posse suam gregem in graui necessitate spirituali omni ope destitutum deserere; quia debet publicum bonum priuato præponere.

Secundò, ceteris paribus alijs præponendi sunt, qui maiore necessitate laborant: ad eò vt etiam extraneus in extrema necessitate siue spirituali siue corporali positus, sit præponendus patri parua necessitate laboranti. Item is, qui sine sua culpa necessitatem patitur præponendus est ei qui similem sua culpa patitur, præsertim quando cetera non sunt valdè disparia.

Tertiò, ceteris paribus præponendi sunt ij, quibus nostra opera probabilius est profutura.

Quartò, alijs etiam præponendi sunt, ex

Lessius

169

Pater in agis tenetur succurrere filio, quàm solvere creditori, si vtriusque sit in extrema necessitate.

170

172

173

174

175

171

quorum salute maior aliorum speratur fructus. Quando autem hæ circumstantiæ in diuersis diuersæ sunt, videndum quænam præponderent, & maiorem hinc & nunc obligationem inducant: quæ certis regulis definiti non possunt.

Nota Secundo, D. Thom. supra ar. 13. disputare an ordo caritatis maneat in patria? & docere cum partim mansurum, quatenus scilicet ibi amabimus Deum super omnia, nos ipsos post Deum appetitiuè præ alijs: partim verò non mansurum, quatenus ibi meliores absolu-

tè magis amabimus, quàm eos qui carnaliter nobis sunt coniunctiores, id quæ tum appetitiuè, tum etiam obiectiuè, optando ijs maiorem gloriam quàm alijs minùs bonis. Quia cum ibi amplius non possimus aut nostram aut alterius salutem promouere, cessabit omnis obligatio sanguine coniunctos iuandi, & consequenter eorum salutem præ salute aliorum optandi: atque ita præcipua ratio eos diligendi, erit coniunctio cum Deo; & consequenter huic magis coniunctos magis amabimus.

176
D. Thomas

D I S P U T A T I O XXVI.

De tribus effectibus caritatis internis, gaudio, pace & misericordia.

D. Thomas.

Diuus Thom. cum explicisset naturam ac ordinem caritatis tam actualis quàm habitualis, quæst. 28. vsque ad 33. inclusiue disputat de sex eius effectibus, scilicet tribus internis, gaudio, pace & misericordia; & tribus externis, beneficentia, eleëmofyna & correptione fraternâ; hac autem disputatione explicabimus tres effectus internos, duabus sequentibus externos.

omne bonum ei desideramus, hoc ipso quod videmus eum habere bonum quod ei optamus, causat in nobis gaudium, voluntatem ad hoc faciendum efficaciter impellendo; ferè simili modo atque intentio efficax finis causat in voluntate electionem medijs.

Contra hæc vltima dicta sentiunt Scotus in 3. dist. 15. q. vnic. §. *Aliter potest dici*. Gabriel in 1. dist. 1. q. 3. a. 2. Occam ibid. & quidam alij, putantes gaudium aut tristitiam non esse veras actiones voluntatis, nec ab ea produci, sed vel ab ipso obiecto (vt Scotus) vel immediate ab ipso actu amoris; vel odij, vt alij volunt, voluntate se habente merè passiuè.

D V B I V M I.

Virum gaudium sit effectus caritatis & vera actio voluntatis à caritate distincta?

CONCLUSIO I. Gaudium de bono Dei quæsitale, siue quo gaudeo Deum hoc vel illud bonum siue internum siue externum habere, est verus effectus caritatis siue amoris Dei. Ita D. Thom. q. 28. a. 1. & ferè communiter alij. Pro quo Nota, me quadrupliciter posse aliquod bonum apprehendere. Primò, considerando illud præcisè secundùm se, & hinc in voluntate nascitur quædam simplex complacentia, qua illud mihi secundùm se placet. Secundò, apprehendendo illud vt aut mihi aut amico meo bonum, absens tamen, & hinc nascitur desiderium. Tertio, considerando illud simul vt acquisitu possibile, & hinc nascitur spes. Quarto, apprehendendo illud vt præsens, & hinc nascitur gaudium: quod nihil est aliud quàm positura quædam quies siue suavis animi affectus in bono à se vel amico adepto quiescentis.

Probant Primò, quia omnis actio voluntatis est volitio vel nolitio: atque gaudium & tristitia nec sunt volitio nec nolitio: ergo non sunt actiones voluntatis. Minor prob. quia Deus & Beati res aliquas, v. c. peccata hominum, summe nolunt esse, & tamen nullo modo tristitant: ergo tristitia non est nolitio. Secundò, quia omnis actio voluntatis est libera, & in voluntatis potestate: atqui non est in potestate voluntatis non gaudere posita præsentia rei valde amata, aut nõ tristari posita præsentia rei quam odit: ergo gaudium & tristitia non sunt actiones voluntatis.

CONCLUSIO II. Gaudium (eademque est ratio tristitiæ) est vera actio voluntatis. Ita Caietan. 1. 2. q. 4. a. 1. & q. 31. ar. 4. Vasquez ibid. disp. 14. cap. 2. Bañez 2. 2. q. 28. a. 1. & ferè communiter alij.

Probat, quia, vt patet experientia, voluntas gaudendo siue per ipsum gaudium vitaliter tendit in obiectum: percipimus enim nos simili modo tendere in obiectum per gaudium, sicut per desiderium aut similes animi affectus: atqui hoc esset falsum si non produceretur immediate à voluntate: ergo necessariò dicendū est ita produci. Minor prob. quia aliàs possem intelligere & velle per intellectionem & volitionem à solo Deo in meo intellectu productas: sed hoc est absurdum: ergo & id vnde sequitur. Aliqui negata minore huius syllogismi concedunt maiorem: sed hanc esse falsam vel inde patet, quòd aliàs sequeretur, voluntatem posse

D. Thomas.

Bonum apprehendimus quadrupliciter. vnde quadruplex oritur affectus.

Gaudium quid sit.

2

Tristitia quid sit.

Sicut igitur complacentia siue amor boni absentis in voluntate excitat desiderium quo ad id consequendum contendat; ita amor boni iam adepti in eadem excitat suauem quandam affectum, quo in illo conquescat, & quantum potest sibi coniunctum detineat. Sicut contra odium rei malæ impendentis, excitat in animo timorem quo illud fugit, & quando illa res præsens est quandam tristitiam: quæ est quædam molesta & inquietudo animi contra illud malum luctantis & conantis illud excurrere. Igitur caritas, quæ Deus nobis in se placet, quæque

Scotus. Gabriel. Occam.

Caietan. Vasquez. Bañez.

Nihil potest esse nisi per se ipsum.